

СХВАЛЕНО
педагогічною радою
протокол №1 від 29.08.2023

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор

Ірина ВГАНЯЙКО

***Освітня програма
комунального закладу
«Черкаський навчально-реабілітаційний центр
«Країна добра Черкаської обласної ради»
на 2023-2024 навчальний рік***

СХВАЛЕНО
педагогічною радою
протокол № від

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор
_____ Ірина ЗГАНЯЙКО

***Освітня програма
комунального закладу
«Черкаський навчально-реабілітаційний центр
«Країна добра Черкаської обласної ради»
на 2023-2024 навчальний рік***

ЗМІСТ

Розділ 1. ПРИЗНАЧЕННЯ ЦЕНТРУ ТА ЗАСІБ ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ	3
Розділ 2. ОПИС МОДЕЛІ ВИПУСКНИКА ЦЕНТРУ.....	11
Розділ 3. ЦІЛІ ТА ЗАДАЧІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЦЕНТРУ.....	16
Розділ 4. НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН НА 2023-2024 н.р.....	38
Розділ 5. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ТА ЗАСТОСОВУВАНИХ У НЬОМУ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	52
Розділ 6. ПОКАЗНИКИ (ВИМІРНИКИ) РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ.....	58
Розділ 7. ПРОГРАМНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ.....	67

РОЗДІЛ 1

ПРИЗНАЧЕННЯ ЦЕНТРУ ТА ЗАСІБ ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ

Освітня програма комунального закладу «Черкаський навчально-реабілітаційний центр «Країна добра Черкаської обласної ради» розроблена на виконання Закону України «Про освіту» з урахуванням Типових освітніх програм.

Комунальний заклад «Черкаський навчально-реабілітаційний центр «Країна добра Черкаської обласної ради» - це є закладом загальної середньої освіти для осіб з особливими освітніми потребами, зокрема зумовленими складними порушеннями розвитку.

У 2023-2024 навчальному році планується охопити навчанням 112 вихованців.

«Черкаський навчально-реабілітаційний центр «Країна добра Черкаської обласної ради» має дошкільний підрозділ, спеціальну загальноосвітню школу-інтернат та реабілітаційне відділення. В дошкільному підрозділі Центру функціонують дві комбіновані групи: для дітей з порушеннями слуху та для дітей з комбінованими порушеннями розвитку від 3 до 6 (7) років.

Освітня програма Центру визначає:

- загальний обсяг навчального навантаження, який поданий в рамках навчальних планів (додатки 1-10), орієнтовну тривалість і можливі взаємозв'язки окремих предметів, факультативів, тощо, зокрема їх інтеграції, а також логічної послідовності їх вивчення, які подані в рамках навчальних планів для кожного ступеня окремо. Робочий навчальний план на 2023-2024 навчальний рік для дітей з особливими освітніми потребами складається:

I ступінь для 1-Б класу за Державним стандартом початкової освіти, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 №87 Додаток 12 (Базовий навчальний план початкової освіти для спеціальних закладів (класів) загальної середньої освіти з українською мовою навчання дітей з особливими освітніми потребами). Типовою освітньою програмою початкової освіти спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами від 26.07.2018 №814, (зі змінами, наказ МОН від 16.08.2018р. №917) Додаток 1.

для 1-В класу за Державним стандартом початкової освіти, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 №87 Додаток 12 (Базовий навчальний план початкової освіти для спеціальних закладів (класів) загальної середньої освіти з українською мовою навчання дітей з особливими освітніми потребами). Типовою освітньою програмою початкової освіти спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами від 26.07.2018 №814, (зі змінами, наказ МОН від 16.08.2018р. № 917) Додаток 11.

для 2-Б класу за Державним стандартом початкової освіти, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 №87 Додаток 12 (Базовий навчальний план початкової освіти для спеціальних закладів (класів) загальної середньої освіти з українською мовою навчання дітей з особливими освітніми потребами). Типовою освітньою програмою початкової освіти спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами від 26.07.2018 №814, (зі змінами, наказ МОН від 16.08.2018р. №917) Додаток 1.

для 2-В класу за Державним стандартом початкової освіти, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 №87 Додаток 12 (Базовий навчальний план початкової освіти для спеціальних закладів (класів) загальної середньої освіти з українською мовою навчання дітей з особливими освітніми потребами). Типовою освітньою програмою початкової освіти спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами від 26.07.2018 №814, (зі змінами, наказ МОН від 16.08.2018р. № 917) Додаток 11.

для 3-А класу за Державним стандартом початкової освіти, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 №87 Додаток 12 (Базовий навчальний план початкової освіти для спеціальних закладів (класів) загальної середньої освіти з українською мовою навчання дітей з особливими освітніми потребами). Типовою освітньою програмою початкової освіти спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами від 26.07.2018 №814, (зі змінами, наказ МОН від 16.08.2018р. №917) Додаток 1.

для 3-В класу за Державним стандартом початкової освіти, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 №87 Додаток 12 (Базовий навчальний план початкової освіти для спеціальних закладів (класів) загальної середньої освіти з українською мовою навчання дітей з особливими освітніми потребами). Типовою освітньою програмою початкової освіти спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами від 26.07.2018 №814, (зі змінами, наказ МОН від 16.08.2018р. № 917) Додаток 11.

для 3-Д класу за Державним стандартом початкової освіти, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 №87 Додаток 12 (Базовий навчальний план початкової освіти для спеціальних закладів (класів) загальної середньої освіти з українською мовою навчання дітей з особливими освітніми потребами). Типовою освітньою програмою початкової освіти спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами від 26.07.2018 №814, (зі змінами, наказ МОН від 16.08.2018р. № 917) Додаток 9.

для 4-Г класу за Державним стандартом початкової освіти, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 №87 Додаток 12 (Базовий навчальний план початкової освіти для спеціальних закладів (класів) загальної середньої освіти з українською мовою навчання дітей з особливими освітніми потребами). Типовою освітньою програмою початкової освіти спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами від 26.07.2018 №814, (зі змінами, наказ МОН від 16.08.2018р. № 917) Додаток 9.

II ступінь для 5-Б, 6-Б класів за Типовою освітньою програмою для 5-10 (11) класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для осіб з особливими освітніми потребами, затвердженою наказом Міністерства освіти і науки України №1317 від 07.12.2021 року, додаток 3.

для 6-А класу – за Типовою освітньою програмою для 5-10 (11) класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для осіб з особливими

освітніми потребами, затвердженою наказом Міністерства освіти і науки України №769 від 29.08.2022 року, додаток 19

для 8-Б-10-Б класів – за Типовою освітньою програмою спеціальних закладів загальної середньої освіти II ступеня для дітей з особливими освітніми потребами, затвердженою наказом Міністерства освіти і науки України від 12.06.2018 №627, Таблиця №8;

III ступінь для 12-Б класу – за Типовою освітньою програмою спеціальних закладів загальної середньої освіти III ступеня для дітей з особливими освітніми потребами, затвердженою наказом МОН України від 22.07.2020 №944; Таблиця №1.

- очікувані результати навчання здобувачів початкової освіти, базової середньої освіти, повної загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами, пропонований зміст навчальних предметів та корекційно-розвиткових програм, які мають гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» та подано в переліку комплектів навчальних програм для дітей з особливими освітніми потребами у таблиці;

- рекомендовані форми організації освітнього процесу та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти.

НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ, НА ВИКОНАННЯ ЯКИХ СПРЯМОВАНА РОБОТА ЦЕНТРУ

Загальні:

- Конституція України ст. 53;
- Закон України «Про освіту»;
- Закон України «Про охорону дитинства»;
- Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні»;
- Закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні»;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 23 квітня 2003 року №585 «Про встановлення строку навчання у загальноосвітніх навчальних закладах для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку»;
- Положення про спеціальну школу та Положення про навчально-реабілітаційний центр, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 221 (зі змінами);
- Наказ Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002р. №128 «Про затвердження Нормативів наповнюваності груп дошкільних навчальних закладів (ясел-садків) компенсуючого типу, класів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів), груп продовженого дня і виховних груп загальноосвітніх навчальних закладів усіх типів та Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 6 березня 2002 року за №229/6517 (зі змінами).
- Статут Центру.

- Державні санітарні норми та правила «Гігієнічні вимоги до улаштування, утримання і режиму спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, та навчально-реабілітаційних центрів», затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я від 20.02.2013 №144, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 14 березня 2013 р. за № 410/22942;
- Наказ МОН України від 10.05.2011 №423 «Про затвердження єдиних зразків обов'язкової ділової документації у загальноосвітніх закладах усіх типів і форм власності»;
- Наказ МОН України від 25.06.2018 року №676 «Про затвердження Інструкції з діловодства у закладах загальної середньої освіти»;
- Наказ МОН України від 07.12.2018 року №1369 «Про затвердження Порядку проведення державної підсумкової атестації»;
- Наказ МОН України від 14.07.2015 року №762 (із змінами) «Про затвердження Порядку переведення учнів закладу загальної середньої освіти на наступний рік навчання»;
- Наказ МОН України від 01.08.2018 року №831 «Про затвердження Порядку зарахування осіб з особливими освітніми потребами до спеціальних закладів освіти, їх відрахування, переведення до іншого закладу освіти»;
- Наказ МОН України від 22.03.2018 року № 217 «Про затвердження Примірного переліку корекційних засобів навчання та реабілітаційного обладнання для спеціальних закладів освіти».
- Лист МОН №1/3737-22 від 29.03.2022 «Про забезпечення психологічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану в Українв».
- Лист МОН № 1\9-766 від 12.12 2019 «Щодо комунікації з дітьми дошкільного віку з родин учасників ООС/АТО, внутрішньо переміщених осіб та організації взаємодії з їхніми батьками».

Реабілітаційне відділення:

- Закон України «Про дошкільну освіту»;
- Положення про дошкільний навчальний заклад, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 12 березня 2003 р. №305 (із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ№ 86 від 27.01.2021);
- Наказ МСП України від 18.02.2021 р. № 92 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо впровадження практики надання послуги раннього втручання для забезпечення розвитку дитини, збереження її здоров'я та життя»
- Лист Міністерства освіти і науки України від 10.01.2017 року № 1/9-2 «Про сучасні підходи до навчально-виховного процесу учнів з особливими потребами».
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 26 травня 2021 р. № 517-р

«Про схвалення Концепції створення та розвитку системи раннього втручання».

Дошкільний підрозділ:

- Закон України «Про дошкільну освіту»;
- «Про охорону дитинства»;
- Положення про дошкільний навчальний заклад, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 12 березня 2003 р. №305 (із змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ № 86 від 27.01.2021);
- Базовий компонент дошкільної освіти (2021);
- Лист МОН від 15.06.2022 №1/6435-22 «Щодо забезпечення освіти осіб з особливими освітніми потребами»;
- Гранично допустиме навчальне навантаження на дитину у дошкільних навчальних закладах різних типів та форм власності, затверджене наказом МОН України від 20.04.2015 №446;
- Лист МОН України від 19.04.2018 № 1/9-249 «Щодо забезпечення наступності дошкільної та початкової освіти»;
- Лист МОН України від 03.07.2009 №1/9-455 «Планування роботи в дошкільних навчальних закладах»;
- Лист МОН від 14.02. 2019 № 1/11-1491 «Щодо організації роботи та дотримання вимог з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності у закладах дошкільної освіти»;
- Лист МОН від 02.09.2016 № 1/9-456 «Щодо організації фізкультурно-оздоровчої роботи у дошкільних навчальних закладах»;
- Лист МОН від 25.07.2016 № 1/9-396 «Про організацію національно-патріотичного виховання у дошкільних навчальних закладах»;
- Лист МОН від 02.09.2016 № 1/9-454 «Щодо організації роботи з музичного виховання дітей у дошкільних навчальних закладах»;
- Лист МОН від 11.10.2017 №1/9-546 «Методичні рекомендації щодо організації взаємодії закладів дошкільної освіти з батьками вихованців»
- Санітарний регламент для дошкільних навчальних закладів, затверджений наказом МОЗ України від 24 березня 2016 року № 234.

Початкова школа:

- Постанова КМУ №87 від 21 лютого 2018р. «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти»;
- Наказ МОН № 814 від 26.07.2018 р. «Про затвердження типової освітньої програми початкової освіти спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами» (із змінами, внесеними згідно з Наказами МОН № 917 від 16.08.2018);
- Наказ МОН №1272 від 08.10.2019 р. «Про затвердження типових освітніх програм для 1-2 класів закладів загальної середньої освіти»;
- Наказ МОН №1273 від 08.10.2019 р. «Про затвердження типових освітніх програм для 3-4 класів закладів загальної середньої освіти»;

- Наказ МОН від 13.07.2021 №813 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти»;
- Наказ МОН №1362 від 07.12.2018р. «Про затвердження методичних рекомендацій щодо заповнення Класного журналу учнів початкових класів Нової української школи» (із змінами, внесеними згідно з Наказами МОН №21 від 09.01.2020, №1096 від 02.09.2020);
- Наказ МОН від 07.02.2020р №143 «Про затвердження Типового переліку засобів навчання та обладнання для навчальних кабінетів початкової школи»;
- Наказ МСПУ від 10.08.2018р. №1143 «Про затвердження професійного стандарту «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти».

Середня і старша школа:

- Постанова Кабінету Міністрів України №898 від 30.09.2020 р. «Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти».
- Наказ МОН України від 03.06.2008 року №496 «Про затвердження Інструкції з ведення класного журналу учнів 5-11(12)-х класів загальноосвітніх навчальних закладів».
- Наказ МОН України від 03.04.2011 року №329 «Про затвердження критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти».
- Наказ МОН України від 05.05.2008 №371 «Про затвердження критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти».
- Наказ МОН України від 16.10.2018 року №1109 «Про деякі питання документів про загальну середню освіту».
- Наказ МОН України від 17.03.2015 року №306 «Про затвердження Положення про золоту медаль «За високі досягнення у навчанні» та срібну медаль «За досягнення у навчанні».
- Наказ МОН України від 11.12.2000 року №579 (із змінами) «Про затвердження Положення про похвальний лист «За високі досягнення у навчанні» та похвальну грамоту «За особливі досягнення у вивченні окремих предметів».
- Наказ МОН України від 07.12.2008 року №1353 «Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів щодо зовнішнього незалежного оцінювання».
- Наказ МОН України від 10.01.2017 року №25 (із змінами) «Деякі питання нормативного забезпечення зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти».

- Наказ МОН України від 20.07.2004 року №601 «Про затвердження Положення про навчальні кабінети загальноосвітніх навчальних закладів».

РОЗДІЛ 2

ОПИС МОДЕЛІ ВИПУСКНИКА ЦЕНТРУ

Модель випускника **Нової Української Школи** – це необхідна основа для сміливих і успішних кроків у своє майбутнє. Всі інші здобутки у сфері компетентності може принести людині лише наполеглива цілеспрямована праця, бажання вчитися і ділитися досвідом з іншими.

Випускник закладу освіти має міцні знання і вміло користується ними. Знання та вміння отримані учнем тісно взаємопов'язані з його ціннісними орієнтирами. Набуті життєві компетентності випускник вміло використовує для успішної самореалізації у житті, навчанні та праці. Він вміє критично мислити, логічно обґрунтовувати позицію, виявляти ініціативу, творити, вирішувати проблеми, оцінювати ризики та приймати рішення.

Кожна дитина – неповторна, наділена від природи унікальними здібностями, талантами та можливостями. Місія нової української школи – допомогти розкрити та розвинути здібності, таланти і можливості кожної дитини на основі партнерства між учителем, учнем і батьками. Саме це лягло в основу побудови моделі випускника комунального закладу «Черкаський навчально-реабілітаційний центр «Країна добра Черкаської обласної ради».

Випускник комунального закладу «Черкаський навчально-реабілітаційний центр «Країна добра Черкаської обласної ради» – це особистість, яка володіє ключовими компетентностями, уміє не лише здобувати знання, але і використовувати їх на практиці, дбаючи при цьому про власне здоров'я.

Компетентність – динамічна комбінація знань, способів мислення, поглядів, цінностей, навичок, умінь, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність.

Ключові компетентності – ті, яких кожен потребує для особистої реалізації, розвитку, активної громадянської позиції, соціальної інклюзії та працевлаштування і які здатні забезпечити особисту реалізацію та життєвий успіх протягом усього життя.

Компетентний – знаючий, обізнаний у певній галузі.

Компетенція – коло питань, у яких особа має знання, досвід.

Відповідно до Закону України «Про освіту» визначено ключові компетентності для Нової української школи, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності:

- вільне володіння державною мовою; що передбачає елементарні уміння та навички (в межах мовленнєвих можливостей) усно і письмово висловлювати свої думки, усвідомлення ролі мови для спілкування та культурного самовираження (та українською жестовою мовою для дітей з порушеннями слуху);
- здатність спілкуватися рідною (в межах пізнавальних можливостей), що передбачає використання рідної мови в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами;
- математична компетентність, що передбачає застосування (в межах пізнавальних можливостей) математичних знань та умінь в особистому та суспільному житті людини;

- компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, що передбачають формування пізнавального досвіду, прагнення самотійно чи в групі спостерігати та досліджувати, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження;
- екологічна компетентність, що передбачає сформованість уявлень щодо екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання та збереження природних ресурсів;
- інформаційно-комунікаційна компетентність;
- навчання впродовж життя, що передбачає опанування життєвонеобхідними базовими вміннями і навичками, що сприятимуть подальшій соціальній адаптації та інтеграції в суспільство;
- громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей, що передбачає вміння діяти (в межах своїх можливостей) в життєвих ситуаціях, ідентифікувати себе як громадянина;
- культурна компетентність, що передбачає залучення до різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтв) шляхом розкриття та розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості, формування навичок культури поведінки в соціумі;
- підприємливість та фінансова грамотність, що передбачають формування уявлень про грошові одиниці, необхідні для здійснення та організації побутової життєдіяльності, залучення до сфери соціально-побутової та елементарної економічної діяльності;
- інноваційність;
- інші компетентності, передбачені стандартом освіти.

Усі перелічені компетентності однаково важливі й взаємопов'язані. Кожну з них здобувачі освіти набувають під час вивчення різних предметів на всіх етапах освіти. Спільними для всіх компетентностей є такі вміння:

- вміння читати і розуміти прочитане;
- вміння висловлювати думку усно і письмово;
- критичне мислення;
- здатність логічно обґрунтовувати позицію;
- виявляти ініціативу;
- творити;
- вміння вирішувати проблеми, оцінювати ризики та приймати рішення
- вміння конструктивно керувати емоціями;
- застосовувати емоційний інтелект;
- здатність співпрацювати в команді.

Нова Українська Школа ставить за мету не просто йти в ногу з часом, а прагне випереджувати час. Сьогоднішній випускник Центру – це передусім людина творча, з великим потенціалом саморозвитку та самореалізації.

Модель випускника комунального закладу «Черкаський навчально-реабілітаційний центр «Країна добра Черкаської обласної ради» включає наступні складові, які характеризується широким спектром впливів особистості:

- ✓ Випускник має залишити школу професійно визначеним.
- ✓ Повинен уміти методично грамотно, самостійно працювати.
- ✓ Він має прагнути до самоосвіти та вдосконалення.
- ✓ Випускник має брати активну участь у суспільно-культурному житті країни.
- ✓ Має бути свідомим громадянином, готовим відповідати за свої вчинки.
- ✓ Він повинен свідомо ставитися до свого здоров'я та довкілля.

Випускник комунального закладу «Черкаський навчально-реабілітаційний центр «Країна добра Черкаської обласної ради» має мислити креативно, використовуючи увесь свій творчий потенціал, адже у сучасному світі людину цінують насамперед за її індивідуальність, унікальність ідей та професійних рішень.

Випускник комунального закладу «Черкаський навчально-реабілітаційний центр «Країна добра Черкаської обласної ради» має бути компетентний у ставленні до життя, що передбачає сформованість потреби в самопізнанні, саморозумінні, самореалізації та інтелектуальній культурі.

Випускник дошкільного підрозділу повинен володіти ключовими компетентностями:

- руховою;
- здоров'язбережувальна;
- особистісна;
- предметно-практична, технологічна;
- сенсорно-пізнавальна, логіко-математична, дослідницька;
- природничо-екологічна;
- ігрова;
- соціально-громадянська;
- мовленнєва;
- комунікативна;
- художньо-мовленнєва;
- мистецько-творча.

Випускник початкових класів повинен мати якісні характеристики:

- упевненість в собі;
- відчуття повноцінності;
- старанність;
- працелюбність;
- самостійність;
- дисциплінованість;
- мотивація досягнення успіху;
- повинен уміти слухати і чути;
- критично мислити і мати почуття самоконтролю;
- опанувати навички навчальної діяльності;
- прості навички самоконтролю навчальних дій;
- культуру поведінки і мови;

- основи особистої гігієни і здорового способу життя.

Випускник середніх класів має володіти певними якостями і вміннями:

- на рівні вимог державних освітніх стандартів засвоїти загальноосвітні програми з усіх предметів шкільного навчального плану;
- опанувати систему розумових навичок (порівняння, узагальнення, аналіз, синтез, класифікацію, визначення головного);
- оволодіти основами комп'ютерної грамотності;
- знати свої громадянські права і вміти їх реалізувати;
- оцінювати свою діяльність з погляду моральності та етичних цінностей;
- дотримуватися правил культури поведінки і спілкування;
- вести здоровий спосіб життя;
- бути готовим до форм і методів навчання, використовуваних у старших класах.

Випускник старших класів повинен:

- засвоїти на рівні вимог державних освітніх стандартів загальноосвітні програми з усіх предметів шкільного навчального плану;
- засвоїти зміст вибраного профілю навчання на рівні, що забезпечуватиме вступ до закладу вищої професійної освіти та подальше успішне навчання;
- опанувати іноземні мови на базовому рівні (відповідно до навчальної програми);
- опанувати основи комп'ютерної грамотності (програмування, навички технічного обслуговування);
- оволодіти культурою інтелектуальної діяльності;
- знати і поважати культуру України та інших народів;
- поважати свою й чужу гідність; поважати права, свободи інших людей;
- дотримуватися правил культури поведінки і спілкування;
- поважати свою працю та працю інших людей;
- мати почуття соціальної відповідальності;
- вести здоровий спосіб життя;
- володіти способами отримання інформації;
- прагнути духовного і соціального добробуту.

Наш випускник – свідомий громадянин і патріот своєї країни, готовий до сміливих і успішних кроків у майбутнє.

РОЗДІЛ 3

ЦІЛІ ТА ЗАДАЧІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗАКЛАДУ

Основні цілі освітнього процесу комунального закладу «Черкаський навчально-реабілітаційний центр «Країна добра Черкаської обласної ради»:

- ❖ забезпечити засвоєння здобувачами освіти обов'язкового мінімуму змісту початкової, основної, середньої (повної) загальної освіти на рівні вимог державного освітнього стандарту;
- ❖ гарантувати наступність освітніх програм усіх рівнів;
- ❖ створити основу для адаптації здобувачів освіти до життя в суспільстві, для усвідомленого вибору та наступного засвоєння професійних освітніх програм;
- ❖ формувати позитивну мотивацію учнів до навчальної діяльності;
- ❖ забезпечити соціально-педагогічні відносини, що зберігають фізичне, психічне та соціальне здоров'я учнів;
- ❖ впровадження нового державного стандарту початкової, базової та повної загальної середньої освіти;
- ❖ надання фахової психолого-педагогічної допомоги родинам у вихованні дітей з особливими потребами;
- ❖ розробка перспективного плану розвитку навчального закладу в умовах реформування суспільства та освіти;
- ❖ удосконалення змісту, форми та методів роботи з педагогічними кадрами.

Комплекс реабілітаційних заходів для дітей з особливими освітніми потребами здійснює **реабілітаційне відділення** Центру.

Метою діяльності **реабілітаційного відділення** є здійснення комплексу реабілітаційних заходів для дітей з особливими освітніми потребами, а також дітей віком від попередження (запобігання), зменшення або подолання фізичних, 2 років, які мають ризик отримати інвалідність, або ускладнення здоров'я, спрямованих на попередження (запобігання) зменшення або подолання фізичних, психічних розладів, коригування порушень розвитку, навчання основним соціальним та побутовим навичкам, розвиток здібностей, створення передумов для їхньої інтеграції у суспільство.

Діяльність реабілітаційного відділення Центру спрямована на реалізацію завдань щодо забезпечення права дітей з особливими освітніми потребами на реабілітацію з метою їхньої подальшої інтеграції в дитячі колективи дошкільних навчальних закладів та загальноосвітніх шкіл.

Заходи, спрямовані на розвиток дітей раннього віку (від народження до 4 років) з фізичними, сенсорними, психічними, інтелектуальними порушеннями розвитку або ризиком виникнення таких порушень, а також супровід батьків чи законних представників таких дітей, здійснюються в **Центрі раннього втручання та розвитку дитини «Щасливий малюк»**.

Центр раннього втручання та розвитку дитини забезпечує фізичний, розумовий і психологічний розвиток, корекцію фізичного та розумового розвитку дітей віком від народження до 4 років, які відвідують інші дошкільні навчальні заклади чи виховуються вдома.

Раннє втручання забезпечує:

- найбільш раннє виявлення відставання і порушень в розвитку дитини;
- інформаційну та емоційну підтримку та допомогу сім'ям;

- розробку та реалізацію спільно з сім'єю індивідуальної програми допомоги розвитку дитини;
- розвиток у батьків компетентності в питаннях забезпечення догляду за дитиною для її оптимального розвитку;
- координацію та взаємодію з іншими службами, що забезпечують послуги для дитини і сім'ї;

Дошкільна освіта є невід'ємним складником та першим рівнем у системі освіти (нульовий рівень Національної рамки кваліфікації), стартовою платформою особистісного розвитку дитини.

Метою дошкільної освіти є всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей та розвиток самостійності, творчості, допитливості, що забезпечують її готовність до життя в демократичному й інформаційному суспільстві, продовження навчання в початковій школі.

Навчальна програма дошкільного підрозділу побудована за такими принципами:

- дитиноцентрованості і природовідповідності;
- адаптація до індивідуальних особливостей, інтелектуальних і фізичних можливостей, потреб та інтересів дітей;
- узгодження цілей, змісту і очікуваних результатів навчання та виховання;
- доступності та практичної спрямованості змісту;
- наступності та перспективності навчання та виховання;
- логічної послідовності;
- творче використання вчителями-дефектологами, вихователями програми залежно від умов навчання і виховання.

Освітня програма комунального закладу «Черкаський навчально-реабілітаційний центр «Країна добра Черкаської обласної ради» 0 циклу (дошкільна освіта) побудована за лініями Базового компонента дошкільної освіти – Державного стандарту дошкільної освіти України (нова редакція), яка реалізується програмами та навчально-методичним забезпеченням. У програмі зміст освітньої роботи з дітьми з порушеннями слуху та тяжкими порушеннями мовлення структурований за освітніми лініями:

- ознайомлення з соціумом;
- ознайомлення з природним довкіллям;
- художньо-продуктивна діяльність (музична, образотворча, тощо);
- логіко-математичний розвиток;
- розвиток мовлення і культура мовленнєвого спілкування;
- здоров'я та фізичний розвиток;
- індивідуальна робота з розвитку слухового сприймання і формування вимови;
- фонетична ритміка.

Нормативи наповнюваності дошкільних груп, класів, виховних груп та поділ класів на групи під час вивчення окремих предметів у спеціальних закладах загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами встановлюються відповідно до наказу Міністерства освіти і науки

України від 20.02.2002р. №128 «Про затвердження Нормативів наповнюваності груп дошкільних навчальних закладів (ясел-садків) компенсуючого типу, класів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів), груп продовженого дня і виховних груп загальноосвітніх навчальних закладів усіх типів та Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 6 березня 2002 року за №229/6517 (зі змінами).

У складі дошкільного підрозділу функціонують дві спеціальні комбіновані різновікові групи для глухих дітей, дітей зі зниженим слухом та дітей з тяжкими порушеннями мовлення від 3 до 6 (7) років.

Навчальна програма дошкільного підрозділу передбачає 6 освітніх розділів.

Назва розділу	<i>Компоненти</i>
<p>«Ознайомлення з соціумом»</p>	<p>Зміст освітньої лінії «Ознайомлення з соціумом» передбачає формування у дітей з особливими освітніми потребами адекватної самооцінки висловлювань та вчинків, а також оцінку дитиною власних можливостей і досягнень у різних видах діяльності. Формування навичок соціально визнаної поведінки, вміння орієнтуватись у світі людських взаємин, готовності допомагати один одному, співпрацювати, співчувати, брати на себе відповідальність, робити корисні для всіх справи. Долучатися до спільної діяльності з однолітками та дорослими, об'єднувати з ними свої зусилля для досягнення спільного результату, оцінювати власні можливості, розвивати самостійність та незалежність. Ознайомити дітей з різними видами діяльності людей, зокрема, результатами праці.</p>
<p>«Ознайомлення з природним довкіллям»</p>	<p>Зміст освітньої лінії «Ознайомлення з природним довкіллям» містить доступні дитині дошкільного віку уявлення про явища та об'єкти природи, представників рослинного та тваринного світу: назву, найбільш характерні особливості, правила взаємодії.</p> <p>Виховувати емоційне ставлення до природи: вміння помічати її красу, милуватися об'єктами та явищами, бажання долучатися до праці в природі. Вчити елементарним діям з поліпшення природного середовища (прибирання ділянки, догляд за рослинами, допомога тваринам).</p> <p>Формувати адекватне сприймання предметів і явищ довкілля, розвивати творчість і креативність у процесі різних видів діяльності.</p>

<p>«Художньо-продуктивна діяльність»</p>	<p>Освітня лінія «Художньо-продуктивна діяльність» передбачає формування почуття краси в її різних проявах, ціннісного ставлення до світу, розвиток творчих здібностей, формування елементарних трудових, технологічних та художньо-продуктивних навичок, самостійності, культури та безпеки праці. Результатом оволодіння дитиною різними видами предметної та художньої діяльності є сформоване ставлення до процесу та продуктів творчої діяльності, позитивна мотивація досягнень; здатність орієнтуватися у властивостях предметів, різних способах створення художніх образів.</p> <p>Навчати дітей у різних видах образотворчої діяльності (малювання, ліплення) відображати явища та предмети довкілля. Знайомити дітей з основними кольорами спектра та можливостями утворення з них інших. Розвивати творчі здібності в елементарній театралізованій діяльності, виховувати позитивне ставлення до виконання творчих ролей.</p> <p>Підтримувати у дітей інтерес до образотворчої діяльності, розвивати емоційну чутливість.</p>
<p>«Логіко-математичний розвиток»</p>	<p>Освітня лінія сприяє формуванню вміння порівнювати предмети методом накладання; створювати умови для порівняння предметів за довжиною, шириною, висотою (довгий, короткий, однакові за довжиною), формою; вправляти дітей обстежувати предмети зором, дотиком; формувати вміння користуватися прийомами прикладання, розрізняти основні напрями відносно себе (вперед, назад, угору, вниз), розрізняти праву і ліву руку; виділяти й називати геометричні фігури, ознайомлювати дітей з частинами доби (ранок, день, вечір, ніч).</p> <p>Показником сформованості цих уявлень є здатність дитини застосовувати отримані знання у практичній діяльності (ігрова, трудова, сенсорно-пізнавальна, математична тощо), оволодіння способами пізнання дійсності, розвиток у неї наочно-дієвого, наочно-образного, словесно-логічного мислення.</p>
<p>«Розвиток мовлення і культура мовленнєвого спілкування»</p>	<p>Освітня лінія «Розвиток мовлення і культура мовленнєвого спілкування» передбачає засвоєння дитиною культури мовлення та спілкування, елементарних правил користування мовою у різних життєвих ситуаціях.</p> <p>Мовленнєва діяльність дітей дошкільного віку складається із різних видів говоріння та слухання, під час якої формуються мовленнєві вміння і навички.</p> <p>Дитина з особливими освітніми потребами розрізняє мовні і немовні, близькі і схожі звуки рідної мови; має</p>

	<p>розвинений фонематичний слух і мовленнєве дихання; регулює темп мовлення та гучність голосу залежно від ситуації; знає алфавітні назви букв; володіє руховими навичками, необхідними в подальшому для навчання письма; має збалансований словниковий запас із різних освітніх ліній; добирає найбільш точні слова відповідно до ситуації мовлення; називає ознаки, якості, властивості предметів, явища, події; володіє формулами мовленнєвого етикету відповідно до ситуації (привітання, прохання, вибачення, подяка, комплімент), формами звертання до дорослих і дітей. Комплексне застосування мовних і немовних засобів з метою комунікації, спілкування в конкретних соціально-побутових ситуаціях, уміння орієнтуватися в ситуації спілкування, ініціативність спілкування; культура мовленнєвої комунікації.</p>
<p>«Здоров'я та фізичний розвиток»</p>	<p>Освітня лінія «Здоров'я та фізичний розвиток» передбачає оволодіння дітьми з особливими освітніми потребами необхідними рухами, навичками і вміннями із ходьби, бігу, стрибків, метання, лазіння з метою природної адаптації до умов навколишнього середовища, формування фізичних якостей, розвиток дрібної моторики, рівноваги, координації рухів. У процесі виконання фізичних вправ виховувати витримку, сміливість, вміння узгоджувати свої дії з діями інших, інтерес і бажання діяти спільно з однолітками, виконувати рухові дії. Спрямовувати роботу на збереження здоров'я дітей з особливими освітніми потребами, покращення показників їхнього фізичного розвитку.</p>

Наступна ланка в освіті – *шкільна освіта*.

Повноцінність початкової, базової та повної загальної освіти здобувачів освіти комунального закладу «Черкаський навчально-реабілітаційний центр «Країна добра Черкаської обласної ради» забезпечується через реалізацію інваріантної, варіативної частин навчального плану та корекційно-розвиткових занять.

Зміст шкільної освіти визначається навчальними програмами, що мають відповідний гриф міністерства освіти і науки України.

У центрі реалізується індивідуальна освітня траєкторія кожного учня (вихованця), що передбачає обов'язкове складання для кожного учня (вихованця) індивідуально програми розвитку. Вона складається на підставі висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку особи, наданого інклюзивно-ресурсним центром.

Індивідуальна програма розвитку для учнів містить загальну інформацію про учня, інформацію про особливості та динаміку розвитку, особливості засвоєння освітньої програми (її окремих освітніх компонентів), потребу в

адаптації/модифікації змісту навчальних предметів (інтегрованих курсів), перелік психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових та реабілітаційних послуг, яких потребує учень.

В дошкільному підрозділі індивідуальна програма розвитку для вихованців містить: загальну інформацію про вихованця, інформацію про особливості та динаміку розвитку, особливості засвоєння освітньої програми, перелік психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових та реабілітаційних послуг, яких потребує вихованець.

У випадках, якщо діти не засвоюють освітню програму, вони можуть навчатися за адаптованими або індивідуальними програмами та планом. Індивідуальні навчальні програми та план розробляються вчителем на основі навчальних програм, що мають гриф Міністерства освіти і науки України та робочого навчального плану закладу, погоджуються батьками (особами, які їх замінюють), розглядаються педагогічною радою і затверджуються керівником.

В освітньому процесі використовуються технології :

- розвиваючого навчання;
- особистісно-орієнтована технологія навчання;
- інформаційні технології;
- ігрова технологія;
- диференційована технологія навчання;
- інтерактивна технологія.

У відповідності до чинного законодавства Центр здійснює освітній процес відповідно до рівнів загальноосвітніх програм трьох ступенів освіти.

Початкова освіта – це перший рівень повної загальної середньої освіти, який відповідає першому рівню Національної рамки кваліфікацій.

Метою початкової освіти є особистісне становлення здобувачів освіти, всебічний розвиток, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей та розвиток самостійності, творчості, допитливості, що забезпечують її готовність до життя в демократичному й інформаційному суспільстві, продовження навчання в основній ланці школи.

Початкова освіта передбачає поділ на два цикли – 1 – 2 класи і 3 – 4 класи, що враховують вікові особливості розвитку та потреб дітей і дають можливість забезпечити подолання розбіжностей у їхніх досягненнях, зумовлених готовністю до здобуття освіти.

Головними завданнями є:

- здобуття початкової та базової середньої освіти , а також може забезпечувати здобуття дошкільної освіти з урахуванням індивідуальної програми розвитку, шляхом спеціального організованого освітнього процесу в комплексі з корекційно-розвитковою роботою;

- соціалізація та інтеграція дітей з особливими освітніми потребами в суспільство;

- сприяння всебічному розвитку дітей;

- сприяння засвоєнню вихованцями норм громадянської етики та загальнолюдської моралі міжособистісної комунікації, основ гігієни та здорового способу життя, початкових трудових умінь і навичок;

- надання психолого-педагогічної допомоги батькам або іншим законним представникам, які виховують дітей з особливими освітніми потребами, з метою обов'язкового залучення їх до освітнього процесу.

Програма для 1 – 2 класів сформована на основі Державного стандарту початкової освіти (2018). Типової освітньої програми початкової освіти спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами № 814 від 26.07.2018 р. Очікувані результати навчання і зміст навчальний предметів для здобувачів початкової освіти з порушеннями слуху, із тяжкими порушеннями мовлення поєднано із Типовою освітньою програмою, розробленою під керівництвом Савченко О.Я., 1 - 2 класів. Для дітей з інтелектуальними порушеннями – за Типовою освітньою програмою, розробленою колективом авторів: Чеботарьова О.В.(пояснювальна записка, Трудове навчання); Блеч Г.О., Ярмола Н.А. (Навчання грамоти); Гладченко І.В., Королько Н.І. (Математика); Дмитрієва І.В. (Мистецтво, Образотворче мистецтво); Трикоз С.В. (Я досліджую світ); Бобренко І.В. (Фізична культура); Гладченко І.В., Гломозда І.В., Чухліб О.А. (Музичне мистецтво).

Програма для 3 – 4 класів сформована на основі Державного стандарту початкової освіти (2018). Типової освітньої програми початкової освіти спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами № 814 від 26.07.2018 р. Очікувані результати навчання і зміст навчальний предметів для здобувачів початкової освіти з порушеннями слуху, із тяжкими порушеннями мовлення поєднано із Типовою освітньою програмою, розробленою під керівництвом Савченко О.Я., 3-4 класів. Для дітей з інтелектуальними порушеннями – за Типовою освітньою програмою, розробленою колективом авторів: Чеботарьова О.В.(пояснювальна записка, Трудове навчання); Блеч Г.О., Ярмола Н.А. (Навчання грамоти); Гладченко І.В., Королько Н.І. (Математика); Дмитрієва І.В. (Мистецтво, Образотворче мистецтво); Трикоз С.В. (Я досліджую світ); Бобренко І.В. (Фізична культура); Гладченко І.В., Гломозда І.В., Чухліб О.А. (Музичне мистецтво).

В освітній програмі визначено вимоги до конкретних очікуваних результатів навчання; коротко вказано відповідний зміст кожного навчального предмета чи інтегрованого курсу.

Програму початкової освіти побудовано із врахуванням таких принципів:

- дитиноцентрованості і природовідповідності;
- корекційно-розвивальної спрямованості навчання;
- узгодження цілей, змісту і очікуваних результатів навчання;
- науковості, доступності і практичної спрямованості змісту;
- наступності і перспективності навчання;
- взаємозв'язаного формування ключових і предметних компетентностей;
- логічної послідовності і достатності засвоєння учнями предметних компетентностей;

- можливостей реалізації змісту освіти через предмети або інтегровані курси;

- творчого використання вчителем програми залежно від умов навчання;
- адаптації до індивідуальних особливостей, інтелектуальних і фізичних можливостей, потреб та інтересів дітей.

Освітня програма початкової освіти окреслює рекомендовані підходи до планування й організації єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом початкової освіти.

Освітня програма початкової школи визначає:

- загальний обсяг навчального навантаження та очікувані результати навчання здобувачів освіти, подані в рамках освітніх галузей;

- перелік та пропонований зміст освітніх галузей, укладений за змістовими лініями;

- орієнтовну тривалість і можливі взаємозв'язки освітніх галузей, предметів, дисциплін тощо, зокрема їхньої інтеграції, а також логічної послідовності їхнього вивчення;

- рекомендовані форми організації освітнього процесу та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти;

- вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою.

Державний стандарт початкової школи визначив вимоги до обов'язкових результатів навчання та компетентностей здобувачів за такими освітніми галузями:

мовно-літературна (українська мова, мови відповідних корінних народів і національних меншин; літератури; українська мова та література для корінних народів і національних меншин; іншомовна освіта) (МОВ¹);

математична (МАО);

технологічна (ТЕО);

інформативна (ІФО);

соціальна і здоров'язбережувальна (СЗО);

громадянська та історична (ГІО);

мистецька (МІО);

фізкультурна (ФІО).

Оцінювання навчальних досягнень

Упродовж навчання в початковій школі здобувачі освіти навчаються способом самоконтролю, що сприяє вихованню відповідальності, розвитку інтересу, своєчасному виявленню прогалин у знаннях, уміннях, навичках та їх корекції.

Очікувані результати навчання здобувачів початкової освіти з порушеннями слуху, із тяжкими порушеннями мовлення, здійснюється згідно із загальними критеріями оцінювання. Зміст навчальних предметів обрано за Типовою освітньою програмою, розробленою під керівництвом Савченко О.Я., з урахуванням індивідуального навчального плану (за наявності).

Результат оцінювання особистісних надбань учнів 1 – 4 класів виражати вербальною оцінкою, а об'єктивних результатів навчання учнів у 1-2 класах – вербальною оцінкою, у 3 – 4 класах рівнявою оцінкою.

Облік оцінювання результатів навчання учнів протягом навчального року ведеться у класному журналі. Підсумкову оцінку фіксують у класному журналі і свідоцтвах досягнень учнів.

Оригінал «Свідоцтва досягнень учня» віддається на зберігання батькам. Копія документу з відміткою «Згідно з оригіналом», що закріплено печаткою, зберігається в особовій справі учня.

Наступні ланки шкільної освіти – **базова та повна загальна середня освіта.**

Частина освітньої програми базової середньої освіти визначена Державним стандартом базової загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами (для 5-х класів – Типова освітня програма для 5-10 (11) класів спеціальних закладів середньої освіти для осіб з особливими освітніми потребами, накази МОН №1317 від 07.12.2021 року та №769 від 29.08.2022 року); для 7-10 класів – Типова освітня програма спеціальних закладів загальної середньої освіти II ступеня для дітей з особливими освітніми потребами, наказ МОН України №627 від 12.06.2018 року); повної загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами (Типова освітня програма спеціальних закладів загальної середньої освіти III ступеня для дітей з особливими освітніми потребами, наказ МОН України від 22.07.2020 року №944).

Інваріантна частина навчального плану забезпечує соціально-необхідний для кожного здобувача освіти обсяг і рівень компетентностей та всебічний розвиток.

Державний стандарт адаптаційного циклу (5-6 клас) складається з дев'яти освітніх галузей: «Мовно-літературна», «Математична», «Природнича», «Соціальна і здоров'язбережувальна», «Громадянська та історична», «Технологічна», «Інформатична», «Мистецька» та «Фізична культура».

Освітня галузь «Мовно-літературна» реалізується через навчальні предмети: «Українська мова» (5-6 класи), «Українська література» (5-6 класи), «Зарубіжна література» (5-6 класи), «Іноземна мова»(англійська) (5-6 класи), «Українська жестова мова» (5-6 класи).

Освітня галузь «Математична» реалізується через навчальний предмет «Математика» (5-6 класи).

Освітня галузь «Природнича» реалізується через навчальні предмети: інтегрований курс «Пізнаємо природу» (5-6 класи), «Географія» (6 клас).

Освітня галузь «Соціальна та здоров'язбережувальна» реалізується через навчальні предмети: інтегрований курс «Здоров'я, безпека і добробут» (5-6 класи), «Культура добросусідства» (5-6 класи).

Освітня галузь «Громадянська та історична» реалізується через предмети «Вступ до історії України та громадянської освіти» (5 клас), «Історія України. Всесвітня історія» (6 клас).

Освітня галузь «Інформатична» реалізується через навчальний предмет «Інформатика» (5-6 класи).

Освітня галузь «Технологічна» реалізується через навчальний предмет «Технології» (5-6 класи).

Освітня галузь «Мистецька» реалізується через інтегрований курс «Мистецтво» (5-6 класи).

Освітня галузь «Фізична культура» реалізується через навчальний предмет «Фізична культура» (5-6 класи).

Перелік навчальних предметів та інтегрованих курсів, обраних для реалізації освітніх галузей 5-6 класів, наведений у Додатках 5-7.

Перелік модельних програм для обраних навчальних предметів наведено у Розділі 7 Освітньої програми.

Державний стандарт базової (8-10 класи) складається з семи освітніх галузей «Мови і літератури», «Математика», «Природознавство», «Суспільствознавство», «Мистецтво», «Технології», «Основи здоров'я і фізична культура».

Освітня галузь «Математика» реалізується через навчальні предмети: «Алгебра» та «Геометрія» (8-10 класи).

Освітня галузь «Природознавство» реалізується через навчальні предмети: «Біологія» (8-10 класи) та «Географія» (8-10 класи), «Фізика» (8-10 класи), «Хімія» (8-10 класи).

Освітня галузь «Суспільствознавство» реалізується через навчальні предмети: «Історія України», «Всесвітня історія» (8-10 класи), «Основи правознавства» (9-10 класи).

Освітня галузь «Мистецтво» реалізується через навчальний предмет «Мистецтво» (8-10 класи).

Освітня галузь «Технології» реалізується через навчальні предмети «Трудове навчання» (8-10 класи), «Інформатика» (8-10 класи).

Освітня галузь «Здоров'я і фізична культура» реалізується навчальними предметами «Основи здоров'я» (8-10 класи) та «Фізична культура» (8-10 класи). Фізичний розвиток учнів забезпечується проведенням уроків фізичної культури, занять з ритміки, лікувальної культури.

Державний стандарт повної середньої освіти (12 клас) складається із 13 базових предметів та 2 вибірково-обов'язкових:

«Українська мова»

«Українська література»

«Зарубіжна література»

«Іноземна мова» (англійська)

«Історія України»

«Всесвітня історія»

«Математика» (алгебра і початки аналізу та геометрія)

«Біологія і екологія»

«Географія»

«Фізика і астрономія»

«Хімія»

«Фізична культура»

«Захист України»

«Технології»

«Інформатика»

Варіативна складова навчальних планів передбачає додаткові години на вивчення предметів інваріантної складової, курсів за вибором, факультативні, індивідуальні та групові заняття, консультації.

Варіативна складова навчальних планів використовується:

- на посилення предметів інваріантної складової. Педагоги закладу самостійно розподіляють програмний матеріал відповідно до годин, передбачених навчальним планом, для учнів з особливими потребами (за категоріями). Завданням педагогів є врахування індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких учнів та створення відповідних умов для засвоєння програмного матеріалу, пропонуваного для учнів загальноосвітньої школи. Розподіл годин фіксується у календарному плані який погоджується директором закладу чи його заступником. Вчитель зазначає проведені уроки у частині класного журналу, відведеного для предмета, на підсилення якого використано зазначені години.
- запровадження факультативів, курсів за вибором;
- індивідуальні заняття та консультації.

Для учнів з особливими освітніми потребами (з порушеннями слуху, тяжкими порушеннями мовлення, інтелектуальними порушеннями) кількість годин для проведення корекційно-розвиткової роботи відповідає базовому навчальному плану.

Кожна освітня галузь передбачає обов'язкову корекційно-розвиткову роботу.

Інваріативна складова навчальних планів включає години корекційно-розвиткової роботи, яка спрямована на вирішення завдань, зумовлених особливостями психофізичного розвитку учнів, а саме:

розвиток зорового або слухового сприймання, мовлення, пізнавальної діяльності, психофізичний, соціально-комунікативний розвиток дітей з особливими потребами;

розвиток навичок саморегуляції та саморозвитку дітей шляхом взаємодії з навколишнім середовищем з урахуванням наявних знань, умінь і навичок комунікативної діяльності і творчості;

формування компенсаційних способів діяльності як важливої умови підготовки дітей з особливими освітніми потребами до життя;

створення умов для соціальної реабілітації та інтеграції дітей з особливими освітніми потребами, розвиток їх самостійності та важливих компетенцій.

Корекційно-розвиткові заняття для дітей з порушеннями слуху.

Мета: формування у здобувачів освіти способів комунікативної діяльності, всебічний розвиток особистості, створення передумов для соціальної адаптації та інтеграції дітей.

Основними завданнями корекційно-розвиткової роботи є:

1. Розвиток особистості та формування комунікативних навичок за допомогою словесної та жестової мов.
2. Подолання вторинних порушень пізнавальної діяльності.
3. Удосконалення навичок спілкування на слухозоровій основі (використання збережених аналізаторів та розвитку слухового сприймання), сприймання та продукування мовлення.
4. Розширення понять про оточуюче середовище, поповнення запасу словесних та жестових одиниць.
5. Посилення слухового компоненту в умовах слухозорового та вібраційного сприймання мовлення.

Основні напрямки корекційно-розвиткової роботи є: розвиток слухового сприймання та формування вимови; розвиток слухо-зоро-тактильного сприймання мовлення та формування вимови, ритміка, лікувальна фізкультура.

Корекційно-розвиткова робота для дітей з тяжкими порушеннями мовлення.

Мета: компенсація порушень мовленнєвого розвитку та створення умов для формування навичок вільної комунікації, що сприятиме включенню дітей з тяжкими порушеннями мовлення до суспільного життя.

Основними завданнями корекційно-розвиткової роботи є:

1. Визначення порушень мовленнєвого розвитку та механізмів їх виникнення.
2. Подолання мовленнєвих порушень з урахуванням механізмів їх виникнення та з опорою на найбільш збережені компоненти мовленнєвої та пізнавальної діяльності.
3. Попередження появи вторинних порушень мовленнєвого (дисграфії, дизорфографії та дислексії) та пізнавального розвитку.
4. Формування здатності здійснювати комунікацію в різних сферах спілкування з урахуванням мотивації, мети та соціальних норм поведінки.

Основні напрямки корекційно-розвиткової роботи: корекція мовлення, корекція розвитку, логоритміка, лікувальна фізкультура.

Корекційно-розвиткова робота для дітей з інтелектуальними порушеннями мовлення.

Мета: психологічний розвиток та корекція психофізичних порушень дітей з інтелектуальними порушеннями.

Основними завданнями корекційно-розвиткової роботи:

1. Формування особистісних якостей дитини, розвиток і корекція всіх психічних процесів, сприяння психологічної адаптації та соціальної реабілітації дітей.
2. Розвиток та подолання порушень усного та писемного мовлення.
3. Корекція та розвиток рухових порушень та недоліків фізичного розвитку, формування вмінь диференціювати рухи відповідно до ступеня мускульних навантажень, темпу рухів, підпорядкування рухів музиці.

Основні напрями корекційно-розвиткової роботи: розвиток мовлення, соціально-побутове орієнтування, лікувальна фізична культура, ритміка.

Ведення годин корекційно-розвиткових занять (крім лікувальної фізкультури) для постійного контингенту учнів та відповідно до індивідуального плану реабілітації учнів змінного контингенту забезпечують вчителі, які здобули вищу освіту за спеціальностями «Спеціальна освіта», «Дефектологія», «Корекційна освіта (за нозологіями)» та яким присвоєно відповідну кваліфікацію.

Вчителі-дефектологи закладу самостійно розподіляють програмовий матеріал відповідно до годин, передбачених навчальним планом для дітей з особливими освітніми потребами (за категоріями). Завданням вчителів-дефектологів є врахування індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності вихованців та створення відповідних умов для засвоєння матеріалу.

Заходи з психологічної реабілітації складаються з:

- ✓ проведення психологічної діагностики особистості дитини, визначення та використання форм, методів, засобів, терміну та процедур психологічної корекції, консультування тощо;
- ✓ проведення індивідуальної психокорекційної роботи;
- ✓ проведення профілактичної та психокорекційної роботи з сім'єю дитини;
- ✓ консультації та тренінги для батьків.

Заходи з медичного спостереження включають в себе:

- ✓ проведення медичного огляду та тестування дітей на основі об'єктивного обстеження, оцінки їх загального стану та функціональних можливостей;
- ✓ визначення фізичної, сомато-фізіологічної, сенсорної та психічної спроможності дитини за результатами обстеження спеціалістами лікувальних установ стосовно подальшого можливого (або неможливого) здійснення комплексу реабілітаційних заходів;
- ✓ визначення адекватності та послідовності заходів лікувально-профілактичного характеру;
- ✓ здійснення постійного нагляду та контролю за фізичним, соматичним та психічним станом дітей з особливими освітніми потребами та дітей групи ризику.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти.

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті дошкільної освіти України (нова редакція), у ньому зведено норми і положення, що визначають державні вимоги до рівня освіченості, розвиненості та вихованості дитини 6 (7) років; сумарний кінцевий показник набутих дитиною компетенцій перед її вступом до школи.

Зміст кожної освітньої лінії в межах 0 циклу (дошкільна освіта) реалізуються паралельно та розкриваються через навчальний матеріал, на підставі якого будуть формуватися результати навчання.

Навчання вихованців ґрунтується на компетентнісному підході, а саме на активному конструюванні знань та формуванні умінь, уявлень через досвід практичної діяльності.

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами, Державному стандарті базової та повної загальної середньої освіти, визначено завдання, які має реалізувати вчитель у рамках кожної освітньої галузі. Результати навчання повинні робити внесок у формування ключових компетентностей здобувачів освіти.

№ з/п	Ключові компетентності	Компоненти
1	Спілкування державною мовою (і рідною – жестовою)	<p>Уміння: (самостійно або за допомогою) ставити запитання та розпізнавати проблему; робити висновки на основі інформації, поданої в різних формах (у текстовій формі, таблицях, діаграмах, на графіках); розуміти, пояснювати та перетворювати тексти задач письмово, грамотно висловлюватися рідною мовою; доречно та коректно вживати в мовленні термінологію з окремих предметів, чітко та зрозуміло формулювати думку, аргументувати, доводити правильність тверджень, пояснювати свій активний і пасивний словниковий запас.</p> <p>Ставлення: розуміння чітких та лаконічних формулювань.</p> <p>Навчальні ресурси: означення понять, формулювання властивостей, доведення правил, теорем.</p>
2	Спілкування іноземними мовами	<p>Уміння: (самостійно або за допомогою) здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою; розуміти на слух (за допомогою американської дактильної абетки), зміст автентичних текстів; читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту; здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань; використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів; ефективно взаємодіяти з іншими усно (за допомогою дактильної абетки), письмово, за допомогою засобів електронного спілкування.</p> <p>Ставлення: оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб; висловлювати свої думки, почуття та ставлення; використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови (української жестової мови) та інших навчальних предметів, розглядаючи його як засіб оволодіння іноземною мовою; обирати й застосовувати доцільні</p>

		<p>комунікативні стратегії (у тому числі альтернативні засоби спілкування) відповідно до різних потреб.</p> <p>Навчальні ресурси: підручники, словники, жести́вники, довідкова літератури, мультимедійні засоби, адаптовані іншомовні тексти.</p>
3	Математична компетентність	<p>Уміння: (самостійно або за допомогою) оперувати текстовою та числовою інформацією; встановлювати відношення між реальними об'єктами навколишньої дійсності (природними, культурними, технічними тощо); розв'язувати задачі, зокрема практичного змісту; будувати та досліджувати найпростіші математичні моделі реальних об'єктів, процесів і явищ, інтерпретувати та оцінювати результати; прогнозувати в контексті навчальних та практичних задач; використовувати математичні методи у життєвих ситуаціях.</p> <p>Ставлення: усвідомлювати значення математики для повноцінного життя у сучасному суспільстві, розвитку технологічного, економічного і оборонного потенціалу держави, успішного вивчення інших предметів.</p> <p>Навчальні ресурси: розв'язання математичних задач, зокрема таких, що моделюють реальні життєві ситуації.</p>
4	Основні компетентності у природничих науках і технологіях	<p>Уміння: (самостійно або за допомогою) розпізнавати проблеми, що виникають у довкіллі; будувати та досліджувати природні явища та процеси; користуватись технологічними пристроями.</p> <p>Ставлення: усвідомлення важливості природничих наук як універсальної мови наук, техніки та технологій, усвідомлення ролі наукових ідей у сучасних інформаційних технологіях.</p> <p>Навчальні ресурси: складання графіків та діаграм, які ілюструють функціональні залежності результатів впливу людської діяльності на природу.</p>
5	Інформаційно-цифрова компетентність	<p>Уміння: (самостійно та за допомогою) структурувати дані; діяти за алгоритмом та складати алгоритми; визначати достатність даних для розв'язання задачі; використовувати різні знакові системи; знаходити інформацію та оцінювати її достовірність; доводити істинність тверджень.</p> <p>Ставлення: осмислення інформації та джерел її отримання; усвідомлення важливості інформаційних технологій для ефективного розв'язання</p>

		<p>математичних задач.</p> <p>Навчальні ресурси: візуалізація даних, побудова графіків та діаграм за допомогою програмних засобів.</p>
6	Уміння вчитися впродовж життя	<p>Уміння: (самостійно та за допомогою) визначати мету навчальної діяльності, відбирати й застосовувати потрібні знання та способи діяльності для досягнення цієї мети; організувати та планувати свою навчальну діяльність; моделювати власну освітню траєкторію, аналізувати, контролювати, коригувати та оцінювати результати своєї навчальної діяльності; доводити правильність власного судження або визнавати помилковість.</p> <p>Ставлення: усвідомлення власних освітніх потреб та цінності нових знань і вмінь; зацікавленість у пізнанні світу; розуміння важливості вчитися впродовж життя; прагнення до вдосконалення результатів своєї діяльності.</p> <p>Навчальні ресурси: моделювання власної освітньої траєкторії.</p>
7	Ініціативність та підприємливість	<p>Уміння: (самостійно та за допомогою) вирішувати життєві проблеми, аналізувати, прогнозувати, ухвалювати оптимальні рішення; використовувати критерії практичності, ефективності з метою вибору найкращого рішення; аргументувати та захищати свою позицію, дискутувати; використовувати різні стратегії, шукаючи оптимальних способів розв'язання життєвого завдання.</p> <p>Ставлення: ініціативність, відповідальність, упевненість у собі; переконаність, що успіх команди – це особистий успіх; позитивне оцінювання та підтримка конструктивних ідей інших.</p> <p>Навчальні ресурси: завдання підприємницького змісту.</p>
8	Соціальна та громадянська компетентності	<p>Уміння:(самостійно та за допомогою) висловлювати власну думку, слухати і чути інших, оцінювати аргументи та змінювати думку на основі доказів; аргументувати та відстоювати свою позицію; ухвалювати аргументовані рішення в життєвих ситуаціях; співпрацювати в команді, виділяти та виконувати власну роль в командній роботі; аналізувати власну економічну ситуацію, родинний бюджет; орієнтуватися в широкому колі послуг і товарів на основі чітких критеріїв, робити споживчий вибір, спираючись на різні дані.</p> <p>Ставлення: ощадливість і поміркованість; рівне ставлення до інших незалежно від статків,</p>

		соціального походження; відповідальність за спільну справу; повага до прав людини. Навчальні ресурси: завдання соціального змісту.
9	Обізнаність і самовираження у сфері культури	Уміння: (самостійно та за допомогою) висловлювати свою думку, аргументувати та вести діалог (в тому числі за допомогою української жестової мови, альтернативних засобів спілкування), національні та культурні особливості співрозмовників та дотримуючись етики спілкування та взаємодії; враховувати художньо-естетичну складову при створенні продуктів своєї діяльності (малюнків, текстів, схем тощо). Ставлення: культурна само ідентифікація, повага до культурного розмаїття у глобальному суспільстві; усвідомлення впливу окремого предмета на людську культуру та розвиток суспільства. Навчальні ресурси: математичні моделі в різних видах мистецтва.
10	Екологічна грамотність і здорове життя	Уміння: (самостійно та за допомогою) аналізувати та оцінювати соціально-економічні події в державі на основі різних даних; враховувати правові, етичні, екологічні та соціальні наслідки рішень. Ставлення: усвідомлення взаємозв'язку кожного окремого предмета та екології на основі різних даних; ощадне, бережливе відношення до природних ресурсів, чистоти довкілля та отримання санітарних норм побуту; розгляд порівняльної характеристики щодо вибору здорового способу життя; власна думка та позиція до зловживань алкоголю, нікотину тощо. Навчальні ресурси: навчальні проекти, завдання соціально-економічного, екологічного змісту; задачі, які сприяють усвідомленню цінності здорового способу життя.

Наскрізнi лiнii є соціально важливими предметними темами, які допомагають формуванню у здобувачів освіти уявлень про суспільство в цілому, розвивають здатність застосовувати отримані знання у різних життєвих ситуаціях.

Навчання за наскрізними лініями реалізується насамперед через:

організацію навчального середовища – зміст та цілі наскрізних тем враховуються при формуванні духовного, соціального і фізичного середовища навчання;

окремі предмети – виходячи із наскрізних тем при вивченні предмета проводяться відповідні трактовки, приклади і методи навчання, реалізуються надпредметні, міжкласові та загальношкільні проекти. Роль окремих предметів при навчанні за наскрізними темами різна і залежить від цілей і

змісту окремого предмета та від того, наскільки тісно той чи інший предметний цикл пов'язаний із конкретною наскрізною темою;

предмети за вибором;

роботу в проєктах;

позаурочну навчальну роботу і роботу гуртків.

Наскрізна лінія	Коротка характеристика
Екологічна безпека й сталий розвиток	<p>Формування в здобувачів освіти соціальної активності, відповідальності та екологічної свідомості, готовності брати участь у вирішенні питань збереження довкілля і розвитку суспільства, усвідомлення важливості сталого розвитку для майбутніх поколінь.</p> <p>Проблематика наскрізної лінії реалізується через завдання з реальними даними про використання природних ресурсів, їх збереження і примноження. Аналіз цих даних сприяє розвитку бережливого ставлення до навколишнього середовища, екології, формування критичного мислення, вміння вирішувати проблеми, критично оцінювати перспективи розвитку навколишнього середовища і людини.</p>
Громадянська відповідальність	<p>Сприятиме формуванню відповідального громадянина, що розуміє принципи та механізми функціонування суспільства. Ця наскрізна лінія засвоюється переважно через колективну діяльність, яка поєднує окремі предмети між собою та розвиває у здобувачів освіти готовність до співпраці, толерантність щодо різноманітних способів діяльності і думок.</p> <p>Вивчення окремого предмета має викликати у здобувачів освіти якомога більше позитивних емоцій, а її зміст – бути націленим на виховання порядності, старанності, систематичності, послідовності, наполегливості та чесності. Приклад вчителя є важливим у формуванні толерантного ставлення одне до одного, незалежно від рівня навчальних досягнень та особливостей психофізичного розвитку.</p>
Здоров'я і безпека	<p>Завданням наскрізної лінії є становлення здобувача освіти як свідомого громадянина, здатного вести здоровий спосіб життя та формувати навколо себе безпечне життєве середовище.</p> <p>Реалізується через завдання з реальними даними про безпеку та охорону здоров'я (текстові завдання, пов'язані з середовищем дорожнього руху, рухом пішоходів, транспортних засобів).</p>
Підприємливість і фінансова	<p>Наскрізна лінія націлена на розвиток лідерських ініціатив, здатність успішно діяти в технологічному</p>

<p>грамотність</p>	<p>швидкозмінному середовищі, забезпечення кращого розуміння здобувачами освіти практичних аспектів фінансових питань (здійснення заощаджень, інвестування, запозичення, страхування, кредитування тощо).</p> <p>Реалізується через розв'язування практичних завдань щодо планування господарської діяльності та реальної оцінки власних можливостей, складання сімейного бюджету, формування економного ставлення до природних ресурсів.</p>
<p>Розвиток та корекція</p>	<p>Формування у здобувачів освіти способів комунікативної діяльності, всебічний розвиток особистості, створення передумов для соціальної адаптації та інтеграції дітей та забезпечення повноцінного психофізичного та особистісного розвитку.</p> <p>Реалізується через корекційно-розвиткові заняття, які спрямовані на вирішення завдань, зумовлених особливостями психофізичного розвитку учнів, а саме: розвиток слухового та зорового сприймання, мовлення, пізнавальної діяльності, психофізичний та соціально-комунікативний розвиток дітей з особливими освітніми потребами.</p> <p>Корекційна складова є наскрізною лінією, яка проходить через весь освітній процес, а саме навчальну діяльність, самопідготовку, виховну роботу в I половину дня та позаурочний час, роботу з батьками та реалізується через ранкові зустрічі, розмовні хвилинок, фонетичні зарядки, хвилини психоемоційного розвантаження, проекту «Книголюбів «Читайлик», рефлексії «Коло друзів».</p>

У Державному стандарті базової середньої освіти немає поділу на предмети, натомість є освітні галузі – це означає, що розробники освітніх та навчальних програм зможуть як втілювати певну навчальну галузь через окремих предмет, так і комбінувати їх для інтеграції.

Державний стандарт базової середньої освіти містить опис компетентнісного потенціалу та вимоги до обов'язкового навчання учнів у 9-ти галузях освіти:

1. мовно-літературній,
2. математичній,
3. природничій,
4. технологічній,
5. інформатичній,
6. соціальній і здоров'язбережувальній,
7. громадянській та історичній,
8. мистецькій,
9. фізичній культурі.

Для кожної галузі Державний стандарт описує мету і групи загальних результатів, які уточнюються через обов'язкові результати для кожного з циклів. Саме тому кожна освітня галузь має потенціал для розвитку кожної компетентності.

Державним стандартом базової середньої освіти визначено, що наскрізними в усіх ключових компетентностях є такі вміння:

1) читати з розумінням, що передбачає здатність до емоційного, інтелектуального, естетичного сприймання і усвідомлення прочитаного, розуміння інформації, записаної (переданої) у різний спосіб або відтвореної технічними пристроями, що охоплює, зокрема, уміння виявляти приховану і очевидну інформацію, висловлювати припущення, доводити надійність аргументів, підкріплюючи власні висновки фактами та цитатами з тексту, висловлювати ідеї, пов'язані з розумінням тексту після його аналізу і добору контраргументів;

2) висловлювати власну думку в усній і письмовій формі, тобто словесно передавати власні думки, почуття, переконання, зважаючи на мету та учасників комунікації, обираючи для цього відповідні мовленнєві стратегії;

3) критично і системно мислити, що виявляється у визначенні характерних ознак явищ, подій, ідей, їх взаємозв'язків, умінні аналізувати та оцінювати доказовість і вагомість аргументів у судженнях, зважати на протилежні думки та контраргументи, розрізняти факти, їх інтерпретації, розпізнавати спроби маніпулювання даними, використовуючи різноманітні ресурси і способи оцінювання якості доказів, надійності джерел і достовірності інформації;

4) логічно обґрунтовувати позицію на рівні, що передбачає здатність висловлювати послідовні, несуперечливі, обґрунтовані міркування у вигляді суджень і висновків, що є виявом власного ставлення до подій, явищ і процесів;

5) діяти творчо, що передбачає креативне мислення, продукування нових ідей, доброзечне використання чужих ідей та їх доопрацювання, застосування власних знань для створення нових об'єктів, ідей, уміння випробовувати нові ідеї;

6) виявляти ініціативу, що передбачає активний пошук і пропонування рішень для розв'язання проблем, активну участь у різних видах діяльності, їх ініціювання, прагнення до лідерства, уміння брати на себе відповідальність;

7) конструктивно керувати емоціями, що передбачає здатність розпізнавати власні емоції та емоційний стан інших, сприймати емоції без осуду, адекватно реагувати на конфліктні ситуації, розуміти, як емоції можуть допомагати і заважати в діяльності, налаштовуючи себе на пошук внутрішньої рівноваги, конструктивну комунікацію, зосередження уваги, продуктивну діяльність;

8) оцінювати ризики, що передбачає вміння розрізняти прийнятні і неприйнятні ризики, зважаючи на істотні фактори;

9) приймати рішення, що передбачає здатність обирати способи розв'язання проблем на основі розуміння причин та обставин, які призводять до їх виникнення, досягнення поставлених цілей з прогнозуванням та урахуванням можливих ризиків та наслідків;

10) розв'язувати проблеми, що передбачає вміння аналізувати проблемні ситуації, формулювати проблеми, висувати гіпотези, практично їх перевіряти та обґрунтовувати, здобувати потрібні дані з надійних джерел, презентувати та аргументувати рішення;

11) співпрацювати з іншими, що передбачає вміння обґрунтовувати переваги взаємодії під час спільної діяльності, планувати власну та групову роботу, підтримувати учасників групи, допомагати іншим і заохочувати їх до досягнення спільної мети

Такі ключові компетентності, як: уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, соціальна та громадянська компетентності можуть формуватися відразу засобами усіх предметів. Виокремлення в навчальних програмах таких наскрізних ліній ключових компетентностей «Екологічна безпека і сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і фінансова грамотність» спрямоване на формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння у реальних життєвих ситуаціях.

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість. Доцільно, за можливості, не лише показувати виникнення факту із практичної ситуації, а й перевіряти його на практиці й встановлювати причинно-наслідкові зв'язки. Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних та внутрішньо предметних зв'язків, а саме: змістово-інформаційних, операційно – діяльнісних і організаційно – методичних. Їх використання посилює пізнавальний інтерес здобувачів освіти до навчання, діти набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації.

РОЗДІЛ 4

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН НА 2023 – 2024 н.р.

Загальний обсяг навчального навантаження в нульовому циклі (дошкільна освіта) та орієнтовна тривалість і можливі взаємозв'язки освітніх ліній, предметів розкриті в типовому навчальному плані.

Загальний обсяг навчального навантаження для здобувачів освіти

Клас	Освітні галузі	Корекційно-розвиткова робота
1-Б (для дітей із зниженим слухом)	770 год/рік	630 год/рік
1-В (для дітей з інтелектуальними порушеннями)	735 год/рік	280 год/рік
2-Б (для дітей із зниженим слухом)	805 год/рік	630 год/рік
2-В (для дітей з інтелектуальними порушеннями)	770 год/рік	280 год/рік
3-А (для глухих дітей)	840 год/рік	560 год/рік
3-В (для дітей з інтелектуальними порушеннями)	770 год/рік	280 год/рік
3-Д (для дітей з ТПМ)	805 год/рік	420 год/рік
4-Г (для дітей з ТПМ)	805 год/рік	420 год/рік

Загальний обсяг навчального навантаження для здобувачів освіти 5-го класу складає 980 годин/рік, 6-х класів – 1085 годин/рік, 8-го класу – 1120 годин/рік, 9-го класу – 1120 годин/рік, 10-го класу – 1120 годин/рік. Загальний обсяг навчального навантаження учнів 21-го класу складає – 1120 годин/рік.

Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у навчальному плані початкової освіти для дітей з особливими освітніми потребами (*Додатки 2-5*), навчальному плані спеціальних закладів загальної середньої освіти для осіб з порушеннями слуху (знижений слух, глухі) для 5-6 класів (*Додатки 6-8*), навчальному плані загальної середньої освіти II ступеня (8-10 класи) для дітей з порушенням слуху (*Додаток 9*), навчальному плані загальної середньої освіти III ступеня (12 клас) для дітей з порушенням слуху (*Додаток 10*).

Навчальні плани для дітей з порушеннями слуху розробляються з урахуванням пріоритетів білінгвального (двомовного) навчання (інтеграція словесної мови як мови навчання з українською жестовою мовою як мовою

опанування та інтеграція української жестової мови як мови навчання з словесною мовою як мовою опанування).

З урахуванням стану здоров'я дітей та напрямлень з інклюзивно-ресурсних центрів Черкаської області в Центрі організовано два класи для дітей з тяжкими порушеннями мовлення у поєднанні із затримкою психічного розвитку (3-Д, 4-Г); три класи для дітей з інтелектуальними порушеннями (1-В, 2-В, 3-В), вісім класів для дітей зі зниженим слухом (1-Б, 2-Б, 5-Б, 6-Б, 8-Б, 9-Б, 10-Б, 12-Б), два клас - для глухих дітей (3-А, 6-А).

Навчальний план складається з інваріантної та варіативної частин.

Навчальні плани охоплюють інваріантну складову, сформовану на державному рівні, обов'язкову для всіх спеціальних закладів загальної середньої освіти, у яких навчаються діти з особливими освітніми потребами. Інваріантна частина забезпечує соціально-необхідний для кожного школяра обсяг і рівень знань, умінь і навичок та всебічний розвиток. Включає в себе наступні освітні галузі: мовно-літературна, математична, природнича, соціальна і здоров'язбережувальна, громадянська та історична, технологічна, інформатична, мистецька, фізкультурна, а також корекційно-розвиткова робота. Варіативна складова навчальних планів передбачає додаткові години на вивчення предметів інваріантної складової, курсів за вибором, факультативні, індивідуальні та групові заняття, консультації.

Варіативна складова навчальних планів використовується на посилення предметів інваріантної складової. Педагоги закладу самостійно розподіляють програмний матеріал відповідно до годин, передбачених навчальним планом, для учнів з особливими потребами (за категоріями). Завданням педагогів є врахування індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких учнів та створення відповідних умов для засвоєння програмного матеріалу, пропонованого для учнів загальноосвітньої школи. Розподіл годин фіксується у календарному плані, який погоджується директором закладу чи його заступником. Вчитель зазначає проведені уроки у частині класного журналу, відведеного для предмета, на підсилення якого використано зазначені години.

Для задоволення потреб дітей та розвитку їх здібностей у варіативну частину навчальних планів введено години на курсів за вибором «Юний географ-краєзнавець» у 8 класі, «Офісні інформаційні технології» у 8-12 класах, «Юні інформатики у сучасному світі» у 6-х класах та «Настільний теніс» у 6 класі. Для посилення корекційної складової освітньої програми, відведено додатково по 2 год на індивідуальні заняття у 1-В, 2-В класах; у 3-Д класі 2 години на підсилення предмету «Корекція мовлення»; у 3-В класі 1 годину на підсилення предмету «Розвиток мовлення» і 2 години на індивідуальні заняття з психологом; у 4-Г класі 2 години на підсилення предмету «Корекція мовлення», по 0,5 год для вивчення предмету «Технології» у 6-А, 6-Б класах. З роботи з обдарованою молоддю, що має особливі потреби у вивченні математики організовано індивідуальні заняття з предмету «Математика» у 12-Б класі.

Варіативність змісту базової середньої освіти реалізується також завдяки запровадженню в навчальних планах резервного часу, що створює простір для

задоволення освітніх потреб здобувачів, вирівнювання їх досягнень, розвитку наскрізних умінь та творчого потенціалу.

У старшій школі для дітей з особливими освітніми потребами курс «Захист України» викладається з метою підготовки молоді до забезпечення власної безпеки у надзвичайних ситуаціях мирного та воєнного часу. Заняття з курсу «Захист України» можуть проводитися наприкінці навчального року в рамках навчальної практики учнів, у т.ч. з використанням навчально-методичної бази військових частин, відповідних кафедр закладів вищої освіти, військових комісаріатів, оборонно-спортивних, військово-патріотичних, оздоровчих таборів тощо.

Нормативи наповнюваності класів, виховних груп та поділ класів на групи під час вивчення окремих предметів у спеціальних закладах загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами встановлюються відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 р. №128 «Про затвердження Нормативів наповнюваності груп дошкільних навчальних закладів (ясел-садків) компенсуючого типу, класів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів), груп продовженого дня і виховних груп загальноосвітніх навчальних закладів усіх типів та Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 6 березня 2002 року за № 229/6517 (зі змінами).

Гранично допустиме навантаження на дитину

Орієнтовні види діяльності за освітніми лініями	Орієнтовна кількість занять на тиждень за віковими групами	
	середня (від 4 до 5 років)	старша (від 5 до 6 (7) років)
Ознайомлення із соціумом	2	3
Ознайомлення з природним довкіллям	1	2
Художньо-продуктивна діяльність (музична, образотворча, театральна тощо)	5	5
Логіко-математичний розвиток	1	2
Розвиток мовлення і культура мовленнєвого спілкування	3	3
Здоров'я та фізичний розвиток	3	3
Індивідуальна робота з розвитку слухового сприймання і формування вимови	Робота вчителя-дефектолога за індивідуальним графіком	
Загальна кількість занять на тиждень	12	15
Додаткові освітні послуги на вибір батьків (формування елементарних математичних уявлень, розвиток слухового сприймання, фонетична ритміка, розвиток мовлення)	4	5
Максимальна кількість занять на тиждень	16	20
Максимально допустиме навчальне навантаження на тиждень на дитину (в астрономічних годинах)	5,3	8,3

Години, передбачені для фізкультурних занять та корекційно-розвиткові заняття, не враховуються під час визначення гранично допустимого навчального навантаження на дитину.

РОБОЧИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
початкової освіти з українською мовою навчання
для дітей з інтелектуальними порушеннями
на 2023 – 2024 навчальний рік

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класі	Кількість годин на тиждень у класі	Кількість годин на тиждень у класі
		1-В	2-В	3-В
Мовно - літературна	Українська мова та літературне читання	7	7	7
Математична	Математика	4	4	4
Природнича Соціальна і здоров'язбережувальна Громадянська та історична	Я досліджую світ	3	4	4
Технологічна	Трудове навчання	2	2	2
Інформатична				
Мистецька	Образотворче мистецтво	1	1	1
	Музичне мистецтво	1	1	1
Фізкультурна	Фізична культура	3	3	3
Усього		21	22	22
Корекційно-розвиткова робота	Розвиток мовлення	4	4	4
	Лікувальна фізкультура (Ритміка)	2	2	2
	Соціально-побутове орієнтування	2	2	2
Додатковий час на предмети, факультативи, індивідуальні заняття та консультації		2	2	3
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня (без фізичної культури і корекційно-розвиткової роботи)		20	21	22

РОБОЧИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
початкової освіти з українською мовою навчання
для дітей з порушеннями слуху
(із зниженим слухом)
на 2023 – 2024 навчальний рік

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класі	Кількість годин на тиждень у класі
		1-Б	2-Б
Мовно - літературна	Українська мова та літературне читання	7	6
	Українська жестова мова	2	2
	Іноземна мова	-	1
Математична	Математика	4	4
Природнича Соціальна і здоров'язбережувальна Громадянська та історична	Я досліджую світ	3	3
Технологічна	Трудове навчання	1	1
Інформатична	Інформатика	-	1
Мистецька	Образотворче мистецтво	1	1
	Музичне мистецтво	1	1
Фізкультурна	Фізична культура	3	3
Усього		22	23
Корекційно-розвиткова робота	Розвиток слухового сприймання мовлення та формування вимови	15	15
	Лікувальна фізкультура (Ритміка)	3	3
Додатковий час на предмети, факультативи, індивідуальні заняття та консультації		1	1
Гранично допустиме навчальне навантаження		20	21

РОБОЧИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
початкової освіти з українською мовою навчання
для дітей з тяжкими порушеннями мовлення
на 2023 – 2024 навчальний рік

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класі	Кількість годин на тиждень у класі
		3-Д	4-Г
Мовно – літературна	Українська мова та літературне читання	7	7
	Іноземна мова	2	2
Математична	Математика	4	4
Природнича Соціальна і здоров'язбережувальна Громадянська та історична	Я досліджую світ	3	3
Технологічна	Трудове навчання	1	1
Інформатична	Інформатика	1	1
Мистецька	Образотворче мистецтво	1	1
	Музичне мистецтво	1	1
Фізкультурна	Фізична культура	3	3
Усього		23	23
Корекційно-розвиткова робота	Корекція мовлення	5	5
	Корекція розвитку	3	3
	Логоритміка	2	2
	Лікувальна фізкультура	2	2
Додатковий час на предмети, факультативи, індивідуальні заняття та консультації		2	2
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня		22	22

РОБОЧИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
початкової освіти з українською мовою навчання
для дітей з порушеннями слуху
(глухих)
на 2023 – 2024 навчальний рік

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класі
		3-А
Мовно - літературна	Українська мова та літературне читання	6
	Українська жестова мова	2
	Іноземна мова	2
Математична	Математика	4
Природнича Соціальна і здоров'язбережувальна Громадянська та історична	Я досліджую світ	3
Технологічна	Предметно-практичне навчання	1
Інформатична	Інформатика	1
Мистецька	Образотворче мистецтво	1
	Музичне мистецтво	1
Фізкультурна	Фізична культура	3
Усього		24
Корекційно-розвиткова робота	Розвиток слухо-зоро-тактильного сприймання моллення та формування вимови	14
	Лікувальна фізкультура (Ритміка)	2
Додатковий час на предмети, факультативи, індивідуальні заняття та консультації		1
Курс за вибором «Дорога в дивосвіт»		1
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня (без фізичної культури і корекційно-розвиткової роботи)		22

РОБОЧИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
для осіб з порушеннями слуху (зі зниженим слухом)
з українською мовою навчання на 2023 – 2024 навчальний рік

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класах
		5-Б
Мовно - літературна	Українська мова	4
	Українська література	2
	Зарубіжна література	1,5
	Іноземна мова	3
	Українська жестова мова	1
Математична	Математика	5
Природнична	Інтегрований курс «Пізнаємо природу»	2
Соціальна та здоров'язбережувальна	Інтегрований курс «Здоров'я, безпека та добробут»	0,5
	Культура добросусідства	0,5
Громадянська та історична	Вступ до історії України та громадянської освіти	1
Інформатична	Інформатика	1
Технологічна	Технології	1,5
Мистецька	Інтегрований курс «Мистецтво»	1,5
Фізична культура	Фізична культура	3
Усього		27,5
Корекційно-розвиткова робота	Розвиток слухового сприймання та формування вимови	10
	Лікувальна фізкультура	1
	Ритміка	1
Додаткові години на вивчення предметів освітніх галузей, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять		0,5
Загальна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи та корекційно-розвиткової роботи)		28
Гранично допустиме навчальне навантаження учнів		25
Сумарна кількість годин інваріантної і варіативної складових		40

РОБОЧИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
для осіб з порушеннями слуху (глухих дітей)
з українською мовою навчання на 2023 – 2024 навчальний рік

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класах
		6-А
Мовно - літературна	Українська мова	4
	Українська література	2
	Зарубіжна література	1,5
	Іноземна мова	2
	Українська жестова мова	2
Математична	Математика	5
Природнича	Інтегрований курс «Пізнаємо природу»	2
	Географія	1
Соціальна та здоров'язбережувальна	Інтегрований курс «Здоров'я, безпека та добробут»	0,5
	Культура добросусідства	0,5
Громадянська та історична	Історія України Всесвітня історія	2
Інформатична	Інформатика	1
Технологічна	Технології	1,5
Мистецька	Інтегрований курс «Мистецтво»	1,5
Фізична культура	Фізична культура	3
Усього		29,5
Корекційно-розвиткова робота	Розвиток слухо-зоро-тактильного сприймання та формування вимови	5
	Лікувальна фізкультура	1
	Ритміка	1
Додаткові години на вивчення предметів освітніх галузей, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять		1,5
Загальна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи та корекційно-розвиткової роботи)		31
Гранично допустиме навчальне навантаження учнів		28
Сумарна кількість годин інваріантної і варіативної складових		38

РОБОЧИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
для осіб з порушеннями слуху (зі зниженим слухом)
з українською мовою навчання на 2023 – 2024 навчальний рік

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класах
		6-Б
Мовно - літературна	Українська мова	4
	Українська література	2
	Зарубіжна література	1,5
	Іноземна мова	3
	Українська жестова мова	1
Математична	Математика	5
Природнича	Інтегрований курс «Пізнаємо природу»	2
	Географія	1
Соціальна та здоров'язбережувальна	Інтегрований курс «Здоров'я, безпека та добробут»	0,5
	Культура добросусідства	0,5
Громадянська та історична	Історія України Всесвітня історія	2
Інформатична	Інформатика	1
Технологічна	Технології	1,5
Мистецька	Інтегрований курс «Мистецтво»	1,5
Фізична культура	Фізична культура	3
Усього		29,5
Корекційно-розвиткова робота	Розвиток слухового сприймання та формування вимови	6
	Лікувальна фізкультура	1
	Ритміка	1
Додаткові години на вивчення предметів освітніх галузей, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять		1,5
Загальна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи та корекційно-розвиткової роботи)		31
Гранично допустиме навчальне навантаження учнів		30
Сумарна кількість годин інваріантної і варіативної складових		39

РОБОЧИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
для дітей з порушеннями слуху (дітей зі зниженим слухом)
з навчанням українською мовою на 2023-2024 навчальний рік

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класах		
		8-Б	9-Б	10-Б
Мови і літератури	Українська мова	3	3	3
	Українська література	2	2	2
	Українська жестова мова	1	1	1
	Іноземна мова	2	2	2
	Зарубіжна література	1	1	1
Суспільствознавство	Історія України	1	1	1
	Всесвітня історія	1	1	1
	Основи правознавства	-	1	1
Математика	Алгебра	2	2	2
	Геометрія	2	2	2
Природознавство	Біологія	2	2	2
	Географія	2	2	1
	Фізика	2	2	2
	Хімія	2	2	2
Мистецтво	Мистецтво	1	1	1
Технології	Трудове навчання	2	2	2
	Інформатика	1	1	2
Здоров'я і фізична культура	Основи здоров'я	1	1	1
	Фізична культура	2	2	2
Разом		30	31	31
Корекційно-розвиткові заняття	Розвиток слухового сприймання та формування вимови	6	4	4
	Лікувальна фізкультура	1	1	1
	Ритміка	1	1	1
Додатковий час на предмети, факультативи, індивідуальні заняття та консультації		2	1	1
Всього (без фізичної культури і корекційно-розвиткових занять)		30	30	30
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня (без корекційно-розвиткових занять)		32	32	32
Сумарна кількість годин інваріантної і варіативної складових		40	38	38
Всього				

РОБОЧИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
для дітей з порушенням слуху
на 2023-2024 навчальний рік

Предмети	Кількість годин на тиждень у класах
	12-Б
Базові предмети	24,5
Українська мова	2
Українська література	2
Зарубіжна література	1
Іноземна мова	2
Історія України	1,5
Всесвітня історія	1
Математика (алгебра і початки аналізу та геометрія)	3
Біологія і екологія	2
Географія	1
Фізика і астрономія	4
Хімія	2
Фізична культура	2
Захист України	1
Разом	24,5
Вибірково-обов'язкові предмети (Інформатика, Технології)	2
Інформатика	1
Технології	1
Корекційно-розвиткові заняття	2
Додаткові години на поглиблене вивчення предметів, спеціальні курси, факультативні курси та індивідуальні заняття	5,5
	30
Всього (без фізичної культури і корекційно-розвиткових занять)	
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня	32
Сумарна кількість годин інваріантної і варіативної складових (без корекційно-розвиткових занять)	32
Всього годин	34

РОЗДІЛ 5

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ТА ЗАСТОСОВУВАНИХ У НЬОМУ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Структура навчального року

Відповідно до статті 16 Закону України «Про загальну середню освіту» та постанови Кабінету Міністрів України від 28.07.2023 року «Про початок навчального року під час дії воєнного стану в Україні» 2023-2024 навчальний рік розпочинається 1 вересня святом – День знань, закінчується 30 травня – Останній дзвоник. Вручення документів про освіту орієнтовно планується провести для випускників 10-Б класу – 07 червня, 12-Б класу – 14 червня.

Навчальні заняття організовуються за семестровою системою:

I семестр – з 1 вересня по 29 грудня

II семестр – з 15 січня по 30 травня

Протягом навчального року для учнів проводяться канікули:

Осінні – з 30 жовтня по 05 листопада

Зимові – з 30 грудня по 14 січня

Весняні – з 25 березня по 31 березня.

Навчальні екскурсії та практика у 1-4, 5-9 класах проводяться протягом 2023-2024 навчального року (відповідно до інструктивно-методичного листа Міністерства освіти і науки України від 06.02.08 №1/9-61 «Методичні рекомендації щодо організації навчально-виховного процесу під час проведення навчальних екскурсій та навчальної практики учнів загальноосвітніх навчальних закладів»).

Відповідно до пп. 1, 3 розділу IV «Порядку проведення державної підсумкової атестації» (наказ Міністерства освіти і науки України від 07.12.2018 №1369, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 02.01.2019 за №8/32979), звільняються особи з особливими освітніми потребами, зумовленими порушеннями розвитку, а саме, глухі, зі зниженим слухом та тяжкими порушеннями мовлення.

Центр працює в режимі п'ятиденного робочого тижня в одну зміну. Заняття розпочинаються о 08.10. Формою організації навчальної діяльності є уроки. Тривалість перерв між уроками становить 15 -20 хвилин.

Відповідно до Державних санітарних норм та правил «Гігієнічні вимоги до улаштування, утримання і режиму спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, та навчально-реабілітаційних центрів», затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я від 20.02.2013 №144, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 14 березня 2013 р. за № 410/22942, тривалість уроку в Центрі для учнів 1-х класів становить 35 хвилин, 2-4-го класів – 40 хвилин, 5-11-го класів – 45 хвилин. Різниця в часі навчальних годин перших - четвертих класів обов'язково обліковується і компенсується проведенням додаткових, індивідуальних занять та консультацій з учнями. Домашні завдання у першому циклі початкової освіти (1-2 класи) не задаються. Письмові домашні завдання у другому циклі початкової освіти (3-4 класи) не є обов'язковими для виконання учнями. Домашні завдання у 5-11-х можуть задаватися з урахуванням особливостей психофізичного розвитку учнів. Зміст, обсяг і форма виконання домашніх завдань визначаються педагогічними працівниками.

У 2023-2024 н.р. освітній процес у Центрі розпочинається з коригуючого навчання – визначення кожним педагогічним працівником прогалин у знаннях учнів з урахуванням вивченого навчального матеріалу. З огляду на виявлені проблеми, вчитель обирає доцільні форми і методи навчання для активізації навчальних досягнень учнів з метою їх закріплення та відповідно, збереження.

Забезпечення індивідуального та диференційованого підходу в процесі навчальної діяльності учнів підвищить ефективність активізації та закріплення набутих знань, умінь і навичок, засвоєння навчального матеріалу.

Рекомендовані форми організації освітнього процесу.

Видами організації освітнього процесу в дошкільному підрозділі є комплексне, комбіноване, тематичне, інтегроване заняття, а основними типами занять є фронтальне, групове та індивідуальне заняття. Результати навчання та виховання, окреслені в межах кожної освітньої лінії, досяжні, якщо використовувати інтерактивні форми і методи навчання – дослідницькі, інформаційні, мистецькі проекти, сюжетно-рольові ігри, інсценізації, моделювання, ситуаційні вправи, екскурсії тощо.

На уроках в 1-12 класах та під час позакласної роботи застосовуються такі форми проведення навчального процесу:

Фронтальна, коли весь клас одночасно виконує загальну, поставлену перед усіма дітьми роботу: слухання пояснень учителя слухання та аналіз учнями висловлювань своїх товаришів, колективне обговорення та розв'язання проблемних ситуацій;

Групова (колективна), зокрема робота в парах: виконання групою конкретного навчального завдання за участю кожного з учнів, індивідуально допомога одне одному, заняття гуртків, елементи проектної роботи;

Індивідуальна: самостійна робота з підручником, самостійне виконання завдань у дошки або в зошиті під час уроку, виконання самостійних та контрольних робіт, виконання домашньої роботи, робота з додатковою літературою, відбір і порівняння матеріалу з різних джерел (зокрема пошук інформації в Інтернеті), написання рефератів, підготовка доповідей, елементи проектної роботи, індивідуальна робота вчителя з обдарованими дітьми та дітьми, які потребують підсиленої педагогічної уваги.

Основними формами організації освітнього процесу шкільного відділення є різні типи уроку:

- формування компетентностей;
- розвитку компетентностей;
- перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей;
- корекція основних компетентностей;
- комбінований урок.

Також формами організації освітнього процесу можуть бути екскурсії, віртуальні подорожі, уроки-семінари, кейс-уроки, уроки просто неба, конференції, спектаклі, форуми, квести, брифінги, інтерактивні уроки (уроки «суди», урок-дискусійна група, уроки з навчанням одних учнів іншими), інтегровані уроки, проблемний урок, відео-уроки, прес-конференції, ділові ігри тощо.

Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року.

Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

Важливим складником системи формування нового змісту освіти є чітке бачення результатів педагогічного партнерства «учень – вчитель», в основі якого відповідні цінності, зазначені в Концепції Нової української школи, що, в свою чергу, рекомендовані Європейським парламентом та Радою Європи, і містять 24 риси і чесноти, що їх визнали пріоритетними понад 50 країн світу. Це: креативність, цікавість, критичне мислення, любов до навчання, мудрість, відвага, наполегливість, чесність, енергійність, любов, доброта, соціальний і емоційний інтелект, співпраця, справедливість, лідерство, вміння пробачати, скромність, розсудливість, самоконтроль, поцінування краси, вдячність, оптимізм, гумор і віра (концепція Нової української школи). Діти приходять із сімей, де також є певні цінності, тому важливо їх обговорювати з усіма дітьми класу і визначати спільні цінності, які будуть лежати в основі дій як дітей, так і дорослих – вчителів і батьків. Як тільки ці цінності будуть обговорені та прийняті усіма дітьми як дороговкази їхньої поведінки у школі та вдома, їх (цінності) варто написати на великому аркуші паперу і вивісити так, щоб їх було легко бачити.

Освітній процес у 5 класах згідно Концепції НУШ організовується в безпечному освітньому середовищі та здійснюється з урахуванням вікових особливостей, фізичного, психічного та інтелектуального розвитку дітей, їхніх особливих освітніх потреб.

Відповідно до Типових освітніх програм педагогічний колектив у 1-11 класах запроваджує такі форми організації освітнього процесу:

- різні типи уроків:
- екскурсії,
- віртуальні подорожі,
- спектаклі,
- квести, флешмоби, аукціони, батли, які вчитель може організовувати у межах уроку або в позаурочний час.

Основними формами організації освітнього процесу вважати різні типи уроку:

- формування компетентностей;
- розвитку компетентностей;
- перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей;
- корекції основних компетентностей;
- комбінований урок.

В умовах інформаційного суспільства в Центрі традиційним формам організації освітнього процесу на зміну приходить використання **інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ):**

- інтерактивні (аудіовізуальні носії);

- комп'ютерне навчання (включаючи засоби мультимедіа);
- засоби телекомунікації (відеоконференції, форуми тощо)

Тенденціями розвитку інформатизації освіти в Центрі є:

- створення єдиного освітнього простору;
- активне запровадження нових засобів та методів навчання, що орієнтовані на використання інформаційних технологій;
- синтез засобів та методів традиційного та комп'ютерного навчання;
- створення системи випереджаючої освіти.
- виникнення нового напрямку діяльності вчителя – розробка інформаційних технологій навчання та програмно-методичних комплексів; зміна змісту діяльності викладача: з «репродуктора» знань до розробника нової технології (що з одного боку, підвищує його творчу активність, а з іншого – потребує високого рівня технологічної та методичної підготовки).
- формування системи безперервного навчання як універсальної форми діяльності, що спрямована на постійний розвиток особистості протягом всього життя.

За потреби заклад освіти може організувати здобуття освіти за індивідуальною освітньою траєкторією. Індивідуальна освітня траєкторія учня реалізується з урахуванням необхідних для цього ресурсів, наявних у закладу (закладів) освіти та інших суб'єктів освітньої діяльності, зокрема тих, що забезпечують здобуття освіти за мережевою формою здобуття освіти. Індивідуальна освітня траєкторія учня реалізується на підставі індивідуальної програми розвитку, індивідуального навчального плану, що розробляється педагогічними працівниками у взаємодії з учнем та/або його батьками, схвалюється педагогічною радою закладу освіти, затверджується його керівником та підписується батьками.

Навчальні досягнення учнів 1-6 класів, які навчаються за Новою українською школою, підлягають формувальному та підсумковому (тематичному та завершальному) оцінюванню.

Формувальне оцінювання має на меті:

Вибудувати індивідуальну освітню траєкторію учня/учениці;

Відстежувати навчальний прогрес учня/учениці;

Вчасно виявляти проблеми та вживати заходів для коригування індивідуальної освітньої траєкторії та методів навчання відповідно до індивідуальних потреб дитини;

Формувати в учня/учениці впевненість у власних силах, мотивацію на досягнення та зацікавленість у навчанні.

Підсумкове оцінювання має на меті установити відповідність очікуваних і реальних результатів навчання.

Орієнтири оцінювання є очікувані результати навчання, визначені у Державному стандарті освіти.

Оцінювання навчальних досягнень учнів основної школи (6-11 класи) здійснюється за 12-бальною шкалою (відповідно до наказу МОН України від 21.08.2013 № 1222 «Про затвердження орієнтованих вимог оцінювання навчальних досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти»). Видами оцінювання в поточне та підсумкове.

Система внутрішнього забезпечення якості складається з наступних компонентів:

- кадрове забезпечення освітньої діяльності;
- навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності;
- матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу;
- якість проведення навчальних занять;
- моніторинг досягнень здобувачами освіти результатів навчання (компетентностей).

Завдання системи внутрішнього забезпечення якості освіти:

- оновлення методичної бази освітньої діяльності;
- контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок здобувачів освіти;
- моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу освіти;
- створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників.

РОЗДІЛ 6

**ПОКАЗНИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ
ПРОГРАМИ**

1. Оглядовий моніторинг

<i>№ з/п</i>	<i>Дата</i>	<i>Об`єкт моніторингу</i>	<i>Предмет моніторингу</i>	<i>Мета моніторингу</i>	<i>Методи моніторингу</i>	<i>Виконавець</i>
1.	До 10.09.2023	Розклад	Розподіл предметів	Оцінити відповідність розкладів санітарно-гігієнічним вимогам, навчальному плану, наявності навчальних приміщень, кадровому забезпеченню	- вивчення розкладів - бесіди із заступниками директора; - інспектування	Директор, заступник директора
	До 09.09.2023	Розклад	курси за вибором; факультативи; виховна група; додаткові заняття; корекційно-розвиткові заняття			
2.	До 21.08.2023	Готовність Центру до нового навчального року	навчальні кабінети; спортивна зала; актова зала; їдальня; майстерні; бібліотека	Визначити стан готовності навчальних кабінетів до нового навчального року	Спостереження, бесіда із заступником з ГД, вчителями – предметниками, робота з документами	Відповідальні за кабінети та навчальні приміщення
3.	Жовтень, березень	Відповідність навчальних кабінетів та приміщень санітарним нормам	навчальні кабінети; спортивна зала; майстерні;	Визначити відповідність стану навчальних кабінетів, майстерень, спортзалів санітарно-гігієнічним вимогам, наявність необхідного навчально-дидактичного забезпечення, паспорту кабінету	Огляд навчальних кабінетів, бесіди, робота з документацією	Відповідальні за кабінети, адміністрація
4.	Жовтень	Робота педагогічного колективу закладу над	вчителі-предметники; методична	Визначити наявність розуміння актуальності	Анкетування, спостереження бесіди	Заступники директора

	єдиною методичною темою	рада; МО	цього питання		
Листопад-лютий	Впровадження інновацій	Ефективність використання інновацій; методичне забезпечення освітнього процесу	Проведення теоретичної підготовки для розв'язання проблем	Спостереження на уроках	Адміністрація

2. Загальношкільний моніторинг

Вид моніторингу	Питання моніторингу	Методи моніторингу	Виконавці, відповідальні	Узагальнення результатів
Щоденний (поточний)	організація та проведення позашкільних, загальношкільних заходів; виконання правил внутрішнього розпорядку, статутних вимог вчителями, учнями, батьками; санітарно-гігієнічний стан закладу, пришкольної території; заміни навчальних занять педагогами;- організація початку робочого дня, уроків, занять; наявність матеріалів для проведення уроків	вивчення графіків загальношкільних заходів; відвідування заходів, уроків, занять; бесіди з вихованцями, батьками; робота з класними журналами, журналами виховних груп, дошкільного відділення; бесіди з класними керівниками, вихователями бесіди з вчителями-предметниками; графіки чергування	Черговий адміністратор, голова ПК	виробнича нарада, нарада при директорові
Щотижневий	Робота шкільної бібліотеки: 1) дотримання графіка роботи; 2) наявність відвідувачів; 3) робота постійнодіючих виставок; 4)	відвідування бібліотеки; спостереження; робота з документа-	Заступники директора	Нарада при директорові

	проведення урочних та позаурочних заходів	цією.		
	Робота гуртків, секцій, факультативів, курсів за вибором: 1) наявність та кількість учнів на заняттях; 2) ведення документації; 3) дотримання розкладу	спостереження; вивчення журналів; відвідування занять	Заступник директора	Запис у журналах
Щомісячний	Виконання навчальних програм. Проведення тематичного оцінювання учнів. Індивідуальний підхід до учнів, які навчаються на початковому рівні. Нормативність оцінювання учнів. Виконання управлінських рішень. Виконання внутрішкільних графіків.	відвідування уроків, занять; вивчення записів у класних журналах; бесіди з вчителями, керівниками МО; контроль книги наказів; бесіда; спостереження	Адміністрація	Наказ, оперативна нарада
Щосеместровий	виконання навчальних програм; проведення тематичного та семестрового оцінювання; рівень навчальних досягнень учнів у класах; підсумки відвідування учнями занять; виконання варіативних складових навчальних планів; контроль перевірки зошитів та проведення лабораторних, контрольних, практичних робіт; навички читання учнів 1-4 класів.	вивчення матеріалів самоста та взаємоекспертизи; перевірка журналів; учнівських зошитів; бесіди з вчителями та учнями	Адміністрація	Наказ, оперативна нарада, педрада

3. Класно-узагальнюючий моніторинг

№ з\п	Об'єкт моніторингу	Предмет моніторингу	Методи моніторингу	Термін виконання	Узагальнення матеріалів
-------	--------------------	---------------------	--------------------	------------------	-------------------------

1	1-ші класи	Стан адаптації до навчання в початковій школі; психологічний клімат; організація виховної роботи; засвоєння навчального матеріалу; позакласні заходи	відвідування уроків, позакласних заходів; навички читання, обчислювальні навички; відвідування батьківських зборів	Вересень, жовтень	Наказ
2	5 клас	Стан адаптації до навчання у середній ланці; психологічний клімат; організація виховної роботи; засвоєння навчального матеріалу; позакласні заходи	відвідування уроків, позакласних заходів; навички читання, обчислювальні навички; відвідування батьківських зборів	Вересень, жовтень	Наказ
3	10 клас	Визначення профорієнтаційних нахилів; визначення рівня навчальних досягнень учнів, їх працездатності, виконання режиму школи та єдиних вимог на уроках	відвідування уроків, позакласних заходів; навички читання, анкетування учнів та батьків, опитування; відвідування батьківських зборів	Березень	Наказ, довідка
4	12 клас	Визначення профорієнтаційних нахилів; визначення рівня навчальних досягнень учнів, їх працездатності, виконання режиму школи та єдиних вимог на уроках	відвідування уроків, позакласних заходів; навички читання, анкетування учнів та батьків, опитування; відвідування батьківських зборів	Квітень	Наказ

4. Персональний моніторинг

4.1. Учні, які навчаються на високому рівні

№ з\п	Об'єкт моніторингу	Предмет моніторингу	Методи моніторингу	Термін виконання	Узагальнення матеріалів
1	Учні 10, 12 класів, які навчаються на високому рівні	Визначаються протягом року	обговорення кандидатів; спостереження за учнями; бесіди з учнями, батьками, вчителями-предметниками; моніторинг участі в позакласних заходах учнів-претендентів; аналіз успішності за семестр, рік.	Грудень - травень Жовтень-червень	Подання списків класними керівниками. Обговорення кандидатур. Заповнення таблиця успішності

4.2. Педагогічні працівники

№ з\п	Об'єкт моніторингу	Предмет моніторингу	Методи моніторингу	Термін виконання	Узагальнення матеріалів
1	Вчителі-предметники, які потребують допомоги	ведення документації; наявність системи контролю за відвідуванням учнями занять; участь в роботі над методичною темою; наявність поурочного планування.	спостереження; бесіда; робота з документами; відвідування уроків; вивчення поурочного планування	Упродовж року	Довідка, МО, ОР
2	Новопризначені педагоги			Упродовж року	
3	Вчителі, які атестуються	ведення шкільної документації;- наявність системи контролю та обліку знань учнів; участь в роботі над методичною темою; рівень володіння основами ведення предмету; вивчення досвіду роботи педагогів,	спостереження; бесіда; аналіз рівня навчальних досягнень учнів; робота з документами; бесіда; відвідування та аналіз уроків; анкетування учнів, бесіда з дітьми, батьками, вчителями.	Упродовж року	Атестаційні листи

4	Практичний психолог	відповідно до категорій, на які вони атестуються; наявність плану роботи; ведення ділової документації; проведення занять з учнями	перевірка документації; - відвідування занять; - вивчення плану роботи; - спостереження	Упродовж року	Довідка
---	---------------------	---	---	---------------	---------

5. Фронтальний моніторинг

№ з\п	Об'єкт моніторингу	Предмет моніторингу	Методи моніторингу	Термін виконання	Узагальнення матеріалів
1	Основи здоров'я, Захист України	рівень навчальних досягнень учнів; предметні компетенції учнів; результативність освітнього процесу з предмету, що контролюється	робота з документацією; відвідування уроків; співбесіди з вчителями; вивчення поурочного та календарного планування; проведення зрізів; спостереження; анкетування вчителів.	Щорічно (відповідно до річного плану закладу)	Наказ, педрада
2	Фізична культура	рівень навчальних досягнень учнів; предметні компетенції учнів; результативність освітнього процесу з предмету, що контролюється	робота з документацією; відвідування уроків; співбесіди з вчителями; вивчення поурочного та календарного планування; спостереження; анкетування вчителів.	Щорічно (відповідно до річного плану закладу)	Наказ
3	Українська мова і література, історія	рівень навчальних досягнень учнів; предметні компетенції учнів; результативність освітнього процесу	робота з документацією; відвідування уроків; співбесіди з вчителями; вивчення	Один раз на три роки (відповідно до річного плану закладу)	Наказ

		з предмету, що контролюється	поурочного та календарного планування; проведення зрізів; спостереження; анкетування вчителів.		
4	Інші предмети навчального плану	рівень навчальних досягнень учнів; предметні компетенції учнів; результативність освітнього процесу з предмету, що контролюється	робота з документацією; відвідування уроків; співбесіди з вчителями; вивчення поурочного та календарного планування; проведення зрізів; спостереження; анкетування вчителів.	Один раз на п'ять років (відповідно до річного плану закладу)	Наказ, педрада
5	Складові Основних орієнтирів виховання учнів 1-12 класів	рівень сформованості основних цінностей Орієнтирів	відвідування уроків та виховних заходів, спостереження, перевірка виховних планів класних керівників та вихователів	Один раз на п'ять років (відповідно до річного плану закладу)	Наказ, педрада
6	Основні складові Державного стандарту дошкільної освіти	рівень сформованості навичок	відвідування занять, співбесіди з вихователями, спостереження	Один раз на п'ять років (відповідно до річного плану закладу)	Наказ, педрада
7	Стан гурткової роботи	результативність гурткової роботи, зацікавленість учнів	відвідування занять; співбесіди з вчителями; вивчення документації	Щорічно (відповідно до річного плану закладу)	Наказ
8	Робота факультативів та курсів за вибором	ступінь зацікавленості учнів; здатність учнів виходити за рамки стереотипів та алгоритмів	відвідування уроків; співбесіди з вчителями; вивчення документації	Щорічно (відповідно до річного плану закладу)	Наказ
9	Стан ведення	співпраця з	перевірка	Щорічно,	Наказ

	щоденників учнями	батьками, учителями-предметниками, обсяг домашніх завдань, оцінювання учнів	документації	грудень	
10	Стан ведення класних журналів, виконання навчальних програм	відповідність нормативним вимогам до ведення ділової документації	перевірка документації	Щорічно, жовтень, грудень, квітень-травень	Наказ, довідка

РОЗДІЛ 7

ПРОГРАМНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

**Перелік навчальних програм,
за якими працює дошкільний підрозділ в комунальному закладі
«Черкаський навчально-реабілітаційний центр
«Країна добра Черкаської обласної ради»
у 2023-2024 навчальному році**

Програма	Автор програми	Рік видання
Програма розвитку дітей дошкільного віку з порушеннями слуху (глухі, зі зниженим слухом, з кохлеарними імплантатами)	За ред. К.В. Луцько	Київ,2019
Комплексна програма розвитку дітей дошкільного віку з аутизмом «Розквіт»	За ред. Т.В. Сак	Київ,2013
Програма розвитку дітей дошкільного віку зі спектром аутичних порушень	Авторський колектив	Київ,2013

**Перелік навчальних програм,
за якими працює комунальний заклад
«Черкаський навчально-реабілітаційний центр
«Країна добра Черкаської обласної ради»
у 2023-2024 навчальному році**

Клас	Навчальний предмет	Програма	Автор програми	Рік видання
1-Б, 2-Б	Предмети інваріантної складової	Типова освітня програма для 1-2 класів НУШ Міністерство освіти і науки України	Під керівництвом Савченко О.Я.	Київ, 2019
3-А, 3-Д, 4-Г	Предмети інваріантної складової	Типова освітня програма для 3-4 класів НУШ Міністерство освіти і науки України	Під керівництвом Савченко О.Я.	Київ, 2019
1-В, 2-В	Предмети інваріантної складової	Типова освітня програма для 1-2 класів Міністерство освіти і науки України	Під керівництвом Чеботарьової О.В.	Київ, 2022
3-В	Предмети інваріантної складової	Типова освітня програма для 3-4 класів Міністерство освіти і науки України	Під керівництвом Чеботарьової О.В.	Київ, 2022
1-В, 2-В, 3-В	Я досліджую світ	Модельна навчальна програма «Я досліджую світ» для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку помірною та тяжкою ступенів 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти	Трикоз С.В., Тороп К.С., Обозна Є.О., Надєєва Н.Г.	2022
1-В, 2-В, 3-В	Адаптивна фізична культура	Модельна навчальна програма «Адаптивна фізична культура» для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку помірною та тяжкою ступенів 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти	Бобренко І.В.	2022

1-Б, 2-Б, 3-А	УЖМ	Навчальні програми для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей глухих; для дітей зі зниженим слухом	Укладач: Адамюк Н.Б.	Київ, 2014
3-Д, 4-Г	Корекція мовлення	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція мовлення» для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення	Автори: Трофименко Л.І., Куравська Л.І	2018
3-Д, 4-Г	Корекція розвитку	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку» для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення	Автор: Рібцун Ю.В.	2018
3-Д, 4-Г	ЛФК	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Лікувальна фізкультура» для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із тяжкими порушеннями мовлення	Автор: Чепурний А.В.	2016
3-Д, 4-Г	Логоритміка	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Логоритміка» для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із тяжкими порушеннями мовлення	Укл.: Куравська Л.С.	2016
1-Б, 2-Б	Розвиток слухового сприймання і формування вимови	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток слухового сприймання та формування вимови» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної	Автор: Федоренко О.Ф., Зганяйко І.Ф.	2018

		середньої освіти для дітей з порушеннями слуху		
3-А	Розвиток слухо-зоро-тактильного сприймання мовлення і формування вимови	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток слухо-зоро-тактильного сприймання мовлення та формування вимови» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями слуху	Автор: Федоренко О.Ф., Патлай Ю.М.	2018
1-Б, 4-Б	Ритміка	Програми з корекційно-розвиткової роботи для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями слуху (для дітей зі зниженим слухом)	Вовченко О.А.	Київ, 2018
3-А	Ритміка	Програми з корекційно-розвиткової роботи для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями слуху (для глухих дітей)	Вовченко О.А.	Київ, 2018
1-Б, 2-Б	Лікувальна фізкультура	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Лікувальна фізична культура» для підготовчих, 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями слуху (для дітей зі зниженим слухом)	Форостян О.І., Шеремет Б.Г., Лещій Н.П., Малій В.М.	2018

3-А	Лікувальна фізкультура	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Лікувальна фізична культура» для підготовчих, 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями слуху (для глухих дітей)	Форостян О.І., Шеремет Б.Г., Лещій Н.П., Малій В.М.	2018
1-В, 2-В, 3-В	Розвиток мовлення	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з інтелектуальними порушеннями	Хайдарова О.С., Блеч Г.О.	2018
1-В, 2-В, 3-В	Лікувальна фізкультура	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Лікувальна фізкультура» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з інтелектуальними порушеннями	Бобренко І.В.	2018
1-В, 2-В, 3-В	Соціально-побутове орієнтування	Модельна навчальна програма «Соціально-побутове орієнтування» для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку помірною та тяжкою ступенів 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти	Чеботарьова О.В., Анохіна О.А., Ляшечко В.В., Тороп К.С.	2022
1-В, 2-В, 3-В	Розвиток психомоторик и та сенсорних процесів	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток психомоторики та сенсорних процесів» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з інтелектуальними порушеннями	Жук Т.Я., Трикоз С.В.	2018
5-А, 5-Б, 6-Б класи	Українська мова	Модельна навчальна програма «Українська	авт. Голуб Н. Б., Горошкіна О. М.	2021

		мова. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти		
	Українська література	Модельна навчальна програма «Українська література. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти	авт. Архипова В. П., Січкара С. І., Шило С. Б.	2021
	Зарубіжна література	Модельна навчальна програма «Зарубіжна література. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти.	авт. Ніколенко О., Ісаєва О., Клименко Ж., Мацевко-Бекерська Л., Юлдашева Л., Рудніцька Н., Туряниця В., Тіхоненко С., Вітко М., Джангобекова Т.	2021
	Іноземна мова	Модельна навчальна програма «Іноземна мова. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти	авт. Редько В. Г., Шаленко О. П., Сотникова С. І., Коваленко О. Я., Коропецька І. Б., Якоб О. М., Самойлюкевич І. В., Добра О. М., Кіор Т. М.	2021
	Математика	Модельна навчальна програма «Математика. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти	авт. Мерзляк А. Г., Номіровський Д. А., Пихтар М.П., Рубльов Б. В., Семенов В. В., Якір М.С.)	2021
	Інтегрований курс «Пізнаємо природу»	Модельна навчальна програма «Пізнаємо природу». 5-6 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти	авт. Коршевніук Т. В.	2021
	Інтегрований курс «Здоров'я, безпека та добробут»	Модельна навчальна програма «Здоров'я, безпека та добробут. 5-6 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти	авт. Воронцова Т. В., Пономаренко В. С., Лаврентьева І. В., Хомич О. Л.	2021
	Культура добросусідства	Модельна навчальна програма «Культура добросусідства. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти	авт.-укл. Араджионі М. А., Козорог О. Г., Лебідь Н. К., Потапова В. І., Унгурян І. К.	2021
	Вступ до історії України та громадянської освіти	Модельна навчальна програма «Вступ до історії України та громадянської освіти. 5 клас» для закладів загальної середньої освіти	авт. Бурлака О. В., Власова Н. С., Желіба О. В., Майорський В. В., Піскарьова І. О., Щупак І. Я.	2021
	Інформатика	Модельна навчальна програма. «Інформатика.	авт. Козак Л. З., Ворожбит А. В.	2021

		5-6 клас» для закладів загальної середньої освіти		
	Технології	Модельна навчальна програма «Технології. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти	авт. Ходзицька І. Ю, Горобець.О. В, Медвідь О. Ю., Пасічна Т. С., Приходько Ю. М.	2021
	Інтегрований курс «Мистецтво»	Модельна навчальна програма «Мистецтво. 5-6 класи» (інтегрований курс) для закладів загальної середньої освіти	авт. Масол Л. М., Просіна О. В.	2021
	Фізична культура	Модельна навчальна програма «Фізична культура. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти	автори: Педан О.С., Коломоєць Г. А. , Боляк А. А., Ребрина А. А., Деревянко В. В., Стеценко В. Г., Остапенко О. І., Лакіза О. М., Косик В. М. та інші	2021
6-А, 6-Б класи	Географія	Модельна навчальна програма «Географія. 6-9 класи» для закладів загальної середньої освіти	авт. Кобернік С. Г., Коваленко Р. Р., Гільберг Т. Г., Даценко Л. М.)	2021
5-Б клас	Розвиток слухового сприймання та формування вимови	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток слухового сприймання та формування вимови» для 5 класу спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями слуху	Федоренко О.Ф., Мала Н.І., Савчук О.О., Москаленко Т.І.	2022
6-Б клас	Розвиток слухового сприймання та формування вимови	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток слухового сприймання та формування вимови» для 6-10 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями слуху (для дітей зі зниженим слухом)	Федоренко О.Ф., Коноваленко М.В., Автономова І.В., Різоль О.М.	2022
5-Б, 6-Б класи	Українська жестова мова	Модельна навчальна програма «Українська жестова мова» для 5-6 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для	Біланов О.А., Іващенко Л.Д.	2022

		дітей із порушеннями слуху (для осіб зі зниженим слухом)		
	Лікувальна фізкультура	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Лікувальна фізкультура» для 5-10 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями слуху (для дітей зі зниженим слухом)	Форостян О.І., Лещій Н.П.	2022
	Ритміка	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Ритміка» для 5-10 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями слуху (для дітей зі зниженим слухом)	Вовченко О.А.	2022
6-А клас	Розвиток слухо-зоро-тактильного сприймання мовлення і формування вимови	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток слухо-зоро-тактильного сприймання мовлення та формування вимови» для 6-10 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями слуху (для глухих дітей)	Федоренко О.Ф., Васильєва В.В., Юхимович Л.Ф., Ільченко Е.С.	2022
	Ритміка	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Ритміка» для 5-10 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями слуху (для глухих дітей)	Вовченко О.А.	2022
	Лікувальна фізкультура	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Лікувальна фізична культура» для 5-10 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями слуху (для глухих дітей)	Форостян О.І., Лещій Н.П.	2022
	Українська жестова мова	Моделна навчальна програма «Українська жестова мова» для 5-6	Біланова О.А., Іващенко Л.Д.	2022

		класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями слуху (для глухих осіб)		
8-10 класи	Ритміка	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Ритміка» для 5-10 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями слуху (для дітей зі зниженим слухом)	Вовченко О.А.	2022
8-10 класи	Лікувальна фізкультура	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Лікувальна фізкультура» для 5-10 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями слуху (для дітей зі зниженим слухом)	Форосян О.І., Лещій Н.П.	2022
8-10 класи	Розвиток слухового сприймання та формування вимови	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток слухового сприймання та формування вимови» для 6-10 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з порушеннями слуху (для дітей зі зниженим слухом)	Федоренко О.Ф., Коноваленко М.В., Автономова І.В., Різоль О.М.	2022
8-10 класи		Комплект навчальних програм для дітей з порушеннями слуху (для глухих дітей та дітей зі зниженим слухом) для 5-10-х класів (українська мова, українська література, українська жестова мова, зарубіжна література, іноземна мова, історія України, Всесвітня історія, основи правознавства, математика, алгебра, геометрія, природознавство, біологія, географія, фізика, хімія, мистецтво,	Жук В.В., Таранченко О.М., Шевченко В.М., Литвинова В.В., Адамюк Н.	2016

		трудове навчання, інформатика, основи здоров'я, фізична культура)		
12 клас	Українська мова	Програма з української мови для ЗНЗ, рівень стандарту		2017
12 клас	Українська література	Програма з української літератури для ЗНЗ, рівень стандарту	Мовчан Р.В.	2017
12 клас	Зарубіжна література	Програма із зарубіжної літератури для ЗНЗ, рівень стандарту		2022
12 клас	Іноземна мова (англійська)	Програма із зарубіжної літератури для ЗНЗ, рівень стандарту		2017
12 клас	Історія України	Програма з історії України для ЗНЗ, рівень стандарту		2022
12 клас	Всесвітня історія	Програма із Всесвітньої історії для ЗНЗ, рівень стандарту		2022
12 клас	Математика (алгебра і початки аналізу та геометрія)	Програма із математики (алгебра і початки аналізу та геометрія) для ЗНЗ, рівень стандарту		2017
12 клас	Біологія і екологія	Програма з біології і екології для ЗНЗ, рівень стандарту		2017
12 клас	Географія	Програма з географії і екології для ЗНЗ, рівень стандарту		2017
12 клас	Фізика і астрономія	Програма з фізики і астрономії для ЗНЗ, рівень стандарту	Ляшенко О.І.	2017
12 клас	Хімія	Програма з хімії для ЗНЗ, рівень стандарту		2017
12 клас	Інформатика	Програма з інформатики для ЗНЗ, рівень стандарту		2017
12 клас	Технології	Програма з технологій для ЗНЗ, рівень стандарту		2017
12 клас	Фізична культура	Програма з фізичної культури для ЗНЗ, рівень стандарту		2022
12 клас	Захист України	Програма Захист України для ЗНЗ, рівень стандарту		2022

**Перелік
навчальних програм
на варіативну складову робочого навчального плану
на 2023-2024 навчальний рік
комунального закладу «Черкаський навчально-реабілітаційний центр
«Країна добра Черкаської обласної ради»**

№ з/п	Назва програми	Факультатив, курси за вибором, спецкурс	Клас	Кількість годин	ПІБ автора	Видавництво, рік, ким затверджено
1	Я – учасник дорожнього руху	Курс за вибором	1-Б, 2-Б, 3-А	1	О.Тимовський, І.Репік	2019 рік, лист ІМЗО від 02.07.2019 р. № 22.1/12-Г-528
2	Юні інформатики у сучасному світі	Курс за вибором	6	1	Іванова О.Ю., Морквян І.В., Толяренко Н.І.	2022 рік, Харківський університетський ліцей, Каталог надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам за №3.0171-2022
3	Юний географ-краєзнавець	Курс за вибором	9-Б	1	Гаврилюк В.С., Глушак Г.Я., Люк О.В., Кларсук О.Н. та інші.	2019 рік, схвалено до використання у ЗНЗ (лист ІМЗО від 10.03.2019 р. №22.1/12-Г-168)
5	Офісні технології	Курс за вибором	8-9 12	1 3,5	В.О.Потієнко, Г.І.Гогерчак	2019 рік, схвалено до використання у ЗНЗ (лист ІМЗО від 08.07.2019 р. №22.1/12-Г-595)